

www.humak.fi

Kaukana, mutta silti kotona-

Tutkimus suomalaisten ja intiaanien yhteis- työn kehittämiseksi ja mallintamiseksi

Vera Aunola

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Bachelor of Humanities, Community Educator (210 p)

2019

(3/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Vera Aunola

Opinnäytetyön nimi: Kaukana, mutta silti kotona – tutkimus suomalaisten ja intiaanien yhteistyön kehittämiseksi ja mallintamiseksi

Sivumäärä: 45 (ei liitesivuja)

Työn ohjaaja(t): Anna Puusniekka, Tarja Nyman

Työn tilaaja(t): Suomen Intiaaniyhdistys Ry

Opinnäytetyöni käsittelee suomalaisten ja intiaanien yhtäläisyyksiä ja eroja niin kulttuurillisessa, historiallisessa kuin nykypäivänkin viitekehyksessä. Tätä opinnäytetyötä varten matkustin Haliwa-Saponi-heimon maille Pohjois-Carolinan osavaltioon, U.S.A:han tutkimaan heimon kulttuuria ja kartoittamaan mahdollisia yhteistyömahdollisuuksia kolmeksi kuukaudeksi.

Vuonna 2016 ilmestynyt Katja Ketun, Meeri Koutaniemen ja Maria Seppälän valokuvateos *Fintiaanien mailla* toimi kimmokkeena tämän työn synnylle. Otin yhteyttä Suomen Intiaaniyhdistys Ry:n puheenjohtajaan, ja näin opinnäytetyöni sai tilaajan. Suomen Intiaaniyhdistys Ry on isoin Suomessa toimiva Amerikan alkuperäiskansojen asioihin erikoistunut yhdistys, ja se pyrkii yhdistämään kaikki alkuperäiskansoista, heidän historiastaan, taiteestaan kuin kulttuuristaankin kiinnostuneet. Yhdistyksen säännöissä on mainittu kohta, jonka mukaan yhdistys pyrkii edistämään yhteistyötä alkuperäiskansojen kanssa, ja tätä kohtaa lähdin kehittämään. Teinkin yhteistyötä heimon kanssa koko opinnäytetyön tutkimuksen, eli kolmen kuukauden ajan, ja tästä voidaan mahdollisesti jatkaa tulevaisuuden yhteistyöprojekteihin.

Matkaani mahtui niin värikkäitä Powwow-festivaaleja, kuin etnografisia henkilöhaastattelujakin. Tiedonkeruu on tehty haastattelujen, osallistuvan havainnoinnin ja myös antropologisen kenttätyön menetelmiä hyödyntäen. Matkani aikana pääsin tutustumaan laajasti eri heimojen jäseniin, kuulemaan heidän kokemuksiaan ja mielipiteitään siitä, millaista on olla ”modern and indigenous” ”modernisti alkuperäinen” ja siitä, miltä jatkuva stereotyyppioiden kumoaminen tuntuu. Tarkoitus oli myös kartoittaa, millaista yhteistyötä suomalaiset, tässä tapauksessa Suomen Intiaaniyhdistys Ry voisi tehdä kyseisen heimon, tai muitten Pohjois-Amerikan heimojen kanssa tulevaisuudessa. Yksi Haliwa-Saponi-heimon päätoimijoista sanoikin, että ”ilman ymmärrystä ei voi syntyä kunnioitusta”. Hänen mielestään on ensiarvoisen tärkeää, että ihmiset ymmärtävät toistensa kulttuuria, jotta he oppivat kunnioittamaan toisiaan.

Asiantuntijahaastatteluista kävi ilmi, että tutkimuksen kohteena ollut heimo on tehnyt ennenkin yhteistyötä muiden etnisesti eriävien ryhmien kanssa, ja se on yleisesti koettu onnistuneeksi. Yhteistyötä Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa ja ylipäättään suomalaisten kanssa pidettiin mahdollisena, ja myös konkreettisia ideoita tuli esille siitä, mitä yhteistyö tulevaisuudessa voisi olla. Myös nuoremmat eri heimojen jäsenet innostuivat ideasta esimerkiksi tulla käymään Suomessa ja oppimaan lisää siitä, millaisia ihmisiä suomalaiset ovat.

Mitä tulee suomalaisen ja Amerikan alkuperäiskansojen kulttuurillisiin yhtäläisyyksiin, niitä tosiaankin löytyi- sekä historiasta että nykypäivästä. Pohjois-Amerikassa on yli 500 eri heimoa, ja kaikkien intiaanikulttuurien tavat eivät suinkaan ole samanlaisia, mutta esimerkiksi useassa heimossa eräänlainen saunominen, hikikylpy on tunnettu ja molempia kansoja yhdistävä perinne. Myös luonnossa kulkeminen ja sen arvostus sekä jokamiehenoikeudet olivat monin paikoin yhdistäviä tekijöitä. Tietynlainen vetäytyneisyys, sosiaalinen varautuneisuus oli myös fyysisesti huomattava piirre tarkkaillessani ympäristöäni. Se tuntui hyvin tutulta ilmiöltä.

Opinnäytetyöni tuotti tärkeää informaatiota Pohjois-Amerikan itäosien alkuperäiskansojen nykytilanteesta ja siitä, miten he suhtautuvat suomalaisiin nykyään. Toivon että opinnäytetyötäni voidaan käyttää tiedonvälitykseen Amerikan alkuperäiskansojen asioista kiinnostuneille sekä ohjenuorana sille, miten yhteistyötä näitten kansojen kanssa voitaisiin alkaa mahdollisesti rakentaa. Kaiken keskellä tulee olla keskinäinen ymmärrys, toisen kuunteleminen ja toisen kulttuurin kunnioitus. Näiden kahden kulttuurin välisen kulttuurisuhteen voimistaminen olisi opettavainen ja voimaannuttava kokemus molemmille kansoille.

Asiasanat: intiaanit, intiaanikulttuurit, alkuperäiskansat, suomalaiset, kulttuurisuhteet, kulttuuriantropologia, kulttuurienvälinen tutkimus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator, Bachelor of Humanities

Author: Vera Aunola

Title: Far, yet still at home – research to map out the similarities and differences and possibilities of collaboration between Finns and Native American people

Number of Pages: 45 (no attachment pages)

Supervisor(s): Anna Puusniekka, Tarja Nyman

Subscriber(s): Suomen Intiaaniyhdistys Ry

My final thesis is about the cultural similarities between Finnish and North American indigenous peoples, historically as well as in a modern day society. For this thesis I traveled to the U.S for three months to conduct research about a tribe I have personal ties to, the Haliwa-Saponi tribe from North Carolina. The purpose of the research was to map out the similarities and differences and to clarify, if there is a possibility or need for cultural exchange between these two groups of people.

The driving force behind the idea for this thesis was the book *Fintiaanien mailla-* (in the Land of the Finndians) written by Katja Kettu, Meeri Koutaniemi and Maria Seppälä in 2016. I wanted to write about the same subject myself, and contacted the chairman of Suomen Intiaaniyhdistys Ry – the Finnish Native American association, and soon enough I had a order for this thesis. This association is the biggest of its kind in Finland, and strives to unite all of those who share an interest towards the culture, art and history of indigenous peoples. There is a part written to the rules of the association that states, that one of their respectful purposes is to support collaboration with indigenous peoples and Finns, and this was one of the rules I needed to develop in this thesis. I worked within the community for the duration of my stay, and now it would be important to map out, how to conduct collaborational projects in the future, and what they could possibly be.

Along my stay I had the privilege to participate in multiple Powwows, as well as carry out ethnographical specialist interviews with the influencers of the Haliwa-Saponi community. All the information in this thesis has been conducted from source materials, participating in the tribes events, in the form of short conversations and by using the methods of anthropological field work. During my stay I had the amazing possibility to get to know many people from different tribes and to hear their experiences on what it's like to be "modern and indigenous", and what it's like constaintly having to break stereotypes that people might have of you. Another important thing was to investigate the possibility that the Finnish Native American Association or finns as people could do collaborational, possibly even cultural exchange programs in the future, and if there is any need or want for such projects in the future, with the Haliwa-Saponi, or other indigenous tribes. One of the most influential people indeed said that "there can't be respect without understanding", and that it is crucially important that we all understand and learn about different cultures to learn to respect one another.

The specialist interwievs showed, that there has been projects that the Haliwa-Saponi-tribe have done in collaboration with other communities from different ethnic backgrounds, and that these kind of projects have usually been very succesful. The people interwieved thought it was possible to collaborate with the finnish people or the Finnish Native American association in the future, and there were also some concrete ideas suggested, such as intercultural exchange. Younger members of different tribes were interested in visiting Finland and to learn morea about the people and their ways.

When it comes to the cultural similarities between these two cultures, there were some. There are over 500 indigenous tribes across the U.S, so ofcourse not all ways and traditions meet, but some did. Like the tradition of sweating in some tribes and in Finland, appreciating and preserving the nature and "every mans rights" meaning the idea that everyone is entitled to use the land evenhandedly were ideas that were commonly shared and acknowledged between these two groups of people. Also being socially reserved in a way was a noticeable fact, that to me as a Finn strikes as something very familiar.

This thesis succeeded to produce important and new information on the indigenous peoples living in Eastern parts of North America and also what their attitudes towards Finns are these days. I hope that this thesis can be used in the future to offer reliable information about the Native American people and the Haliwa-Saponi tribe and also be of help when planning collaborative projects with indigenous tribes. The most important key factor is to treat other cultures with the utmost respect, sharing and listening to each other. I believe these two cultures would benefit greatly from strengthening their cultural ties and sharing their experiences with each other.

Keywords: natives, Native Americans, Indians, Findians, Finns, Indigenous people, Indigenous studies, intercultural exchange

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	5
2. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Näkökulma	10
2.2 Suomalaisten kiinnostus Amerikan alkuperäiskansoja kohtaan	11
2.3 Tilaajan esittely	12
2.4 Tietoperustan rakentuminen	15
2.5 Keskeisimmät yhtäläisyydet	19
3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	21
3.1 Miksi Haliwat?	21
3.2 Kvalitatiivinen tutkimus	24
3.3 Asiantuntijahaastattelut	25
3.4 Havainnointi	26
3.5 Haastattelukysymysten valikoituminen	27
4.0 VASTAUKSET	30
4.1 Tutkimuksen onnistumisen ja tulosten arviointi	35
4.2 Luotettavuus	37
4.3 Johtopäätökset	39
5.0 Kehitysideat	41
LÄHTEET	42

1. Johdanto

Alkuperäiskansojen oikeudet ja asiat ovat vasta muutaman viime vuoden aikana tulleet laajemmin sekä sosiaalisen median että muun median kautta valtaväestön tietouteen. On puhetta öljyputkista, sulkapäähineistä ja vuosituhansia vanhojen pyhien alueiden tuhoamisesta. Alkuperäiskansat ovat kiinnostaneet niin kutsuttua valtaväestöä aina ”länkkäriajoista” saakka, mutta on vienyt oman aikansa, että esimerkiksi Amerikan alkuperäiskansojen kulttuuria on alettu kuvantamaan objektiivisemmässä valossa pelkän stereotyyppisen mediaintiaanin sijaan.

Myös suomalaisten alkuperäiskansojen, esimerkiksi saamelaisten oikeuksia on viime vuosien aikana tuotu enemmän esille. Samaan aikaan esimerkiksi Tiede-lehti (Puttonen 4/2015) ja muut medialähteet ovat julkaisseet suomalaisten geeniperimästä kertovia artikkeleita ja ihmisten tietous sekä kiinnostus omaa alkuperäänsä kohtaan on laajentunut ja kasvanut.

Kirjoittajan kiinnostus aihetta kohtaan heräsi juuri näiden uutisten takia. Alkuperäiskansoja alkaa näkyä yhä enemmän verkkolehdistä, sosiaalisessa mediassa, jopa paitojen logoissa ja videopeleissä. Kaksi vuotta sitten ilmestyikin Katja Ketun, Meeri Koutaniemen ja Maria Seppälän valokuvateos *Fintiaanien mailla*, joka kertoo amerikkalaisten ja amerikkalaisten alkuperäiskansojen, niin kutsuttujen ”intiaanien” jälkeläisten tarinaa tekstein ja kuvin.

Aiheesta pikaisen internethaun perusteella selvisikin, että meissä suomalaisissa on kuin onkin paljon yhteistä intiaanien, eli Amerikan alkuperäisasukkaiden kanssa. Siitä lähtien olen haaveillut kirjoittavani tästä aiheesta itse, ehkä jopa opinnäytetyön tai tutkimuksen muodossa.

Tiedonetsintäni lomassa törmäsin muutamiin ikäisiini intiaaniheimojen jäseniin, jota kautta päädyinkin matkustamaan Pohjois-Carolinaan tekemään tätä opinnäytetyötä. Tämä antoi täysin uudenlaisen mahdollisuuden päästä tutustumaan sisältä käsin kulttuuriin, josta olin kuullut vain kaukaa. Uskon, että mihinkään kulttuuriin ei voi tutustua syvällisellä tasolla ilman, että tutustuu myös itse ihmisiin.

Valitsinkin tämän vuoksi lähestymistavoiksi ja menetelmiksi asiantuntijahaastattelun ja etnografisen haastattelun, sillä minulla oli ainutlaatuinen mahdollisuus sosiaalisten

suhteitteni kautta saada asiantuntijahaastattelu yhteisöön kuuluvilta vaikuttajilta, sekä muilta yhteisön jäseniltä. Uskon, että se tuottaa minulle paljon tietoa, jota on miltei mahdotonta mistään muualta saada. Etnografinen haastattelu sopii lähestymistavaksi, sillä molemmat tutkimuksen ja kehittämisen kohteena olevista ryhmistä ovat homogeenisiä.

Pientä yhteisöä tutkittaessa on tärkeää säilyttää anonymiteetti asianosaisen näin halutessa. Siksi objektiivisuuden voi vaarantaa esimerkiksi naisten ja miesten eri ryhmiin jakaminen, eikä tässä tutkimuksessa sukupuolella ole ratkaisevaa merkitystä.

Tässä opinnäytetyössä on kysytty alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden mielipidettä intiaani-sanankäytöstä. Suurin osa haastatelluista haluaisi itseään kutsuttavan englanninkielisellä termillä ”native” tai ”native american”, myös ”indigenous”. Näitä sanoja on kuitenkin haastavaa kääntää Suomeksi. Sana ”intiaani” ja ”intialainen” erotetaan toisistaan suomen kielessä kahdeksi eri ryhmäksi, kun taas englanniksi sana ”indian” tarkoittaa sekä intialaista, että intiaania, ja on siksi usein käsitetty rasistisena terminä. Tämä nimitys johtuu käsityksestä, että Kolumbus luuli purjehtivansa Intiaan, mutta eksyi sen sijaan nykyiseen Amerikkaan, ja nimesi tapaamansa henkilöt nimellä ”indians”.

Tämän vuoksi suurin osa haastatelluista on hyväksynyt suomenkielisen intiaani-sanankäytön tässä opinnäytetyössä. Suurimmalta osin kirjoittaja itse pyrki kuitenkin käyttämään sanaa ”alkuperäisamerikkalainen.”

Myös ”heimo”-sana saattaa aluksi kuulostaa suomen kielellä vanhakantaiselta, ehkä jopa epäsopivalta tähän yhteyteen. Englanniksi kuitenkin sana *tribe* on käytössä normaalissa arkikielessä ja monella heimolla on esimerkiksi *Tribal Office* ja *Tribal Council* (Heimotoimisto ja heimoneuvosto). Heimo-sana on suomeksi ainoa tähän tilanteeseen sopiva käännös, ja on siis käytössä alkuperäiskansojen itsensä keskuudessa, jonka takia sanaa käytetään myös tässä opinnäytetyössä.

Indigenous rights and topics have just recently found their way into the main-stream media. There is a lot of talk about pipelines, headdresses and destroying ancient burial sites. Indigenous people have always been fascinating in the eyes of the public, but it has taken some serious time for the big medias to start depicting the Natives of America in a more objective light instead of just the stereotypical "media-indian".

The rights of Finland's own indigenous peoples, like the Samí, have also been surfacing more. Simultaneously, for example the *Tiede*-magazine and other media sources have published articles about the Finnish genetics, and the knowledge and interest towards one's genetic makeup has broadened and grown.

The authors interest towards indigenous peoples started from these articles specifically. There is a growing amount of indigenous characters in online magazines, social media sites, even in shirt logos and videogames.

Two years ago the book *Fintiaanien mailla (in the Land of Finndians)* by Katja Kettu, Meeri Koutaniemi and Maria Seppälä, was published about this specific subject. Findians are the descendants of Finnish-American immigrants and Native Americans, mostly from the Ojibwe- and Anishanaabe- tribes.

With a quick Google search, I concluded that us Finns and specifically North-American natives have a lot in common, both culturally and historically. Midst my research I came across some of the natives of my own age group. This became a way for me to get to know a beautiful culture that I had just heard about afar. Because you can't get to know a culture deeply, if you don't know the people that are a part of said culture. There is no culture without people. So I traveled to the state of North-Carolina to conduct my research and thesis.

For this reason, I chose expertise-interview and ethnographical interview as my approach method for this research, because throughout a social connection I have the possibility to interview an influential person/people in this specific community, as well as people who are active in their Native communities. I believe this is a way to gain objective information from the people that it genuinely touches. Ethnographical interview on the other hand would suit as a method, because both subject groups that this thesis researches and strives to advance are homogenic.

When doing a research on a relatively small group, it is important to preserve anonymity, if a party requires so to be. Therefore, dividing the interviewed into groups, for example men and women could endanger said anonymity and objectivity, and gender doesn't play any significant role in this research.

I have asked indigenous peoples opinions about the usage of the Finnish word "intiaani" in this thesis. In a correct way, majority of the people interviewed want to be referred to as "native", "Native American" or "indigenous" in the English language, but these words might be tricky to translate. In Finnish the words "intiaani" (Native American) and "intialainen" (Asian Indian) are separated, in fact, into two different ethnic groups, where as in English there is only one word for both. "Indian" is therefore largely thought to be a racist term used for Columbus's mistake when he sailed to the Americas or back then, Turtle Island, thinking he went to India. Therefore the vast majority of the people interviewed have accepted the usage of the Finnish word "intiaani" in this thesis, but not the English word "indian". The writer, however, aims to mainly use the word "alkuperäisamerikkalainen" (indigenous American.)

The word "tribe" (*heimo*) can sound a little old fashioned, perhaps even unsuitable in this occasion to the Finnish speakers. It is, however, widely used among indigenous peoples themselves. Different tribes have their own Tribal Councils and Tribal Offices, so the word is in use when talking about daily indigenous issues. Therefore the Finnish word "*heimo*" will be used in this thesis.

2. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Näkökulma

Tämän opinnäytetyön keskeinen näkökulma on, että suomalaisien ja tiettyjen alkuperäisamerikkalaisten kulttuurien historiassa on paljon yhtäläisyyksiä. Kehittämisenäkö-

kulma tulee mukaan siinä vaiheessa, kun aletaan pohtia, mitä tästä yhteisestä historiasta voitaisiin rakentaa, ja miten tilaajan toimintaa voitaisiin tämän opinnäytetyön avulla kehittää.

Historian yhtäläisyydet ovat jättäneet jälkeensä hedelmällistä maata, jota sekä suomalaisten että intiaanien olisi mahdollista viljellä. Tämä on tietysti kielikuva ja tulevissa luvuissa kerron, mitä nämä asiat käytännössä voisivat olla pohjaten alan kirjallisuuteen, dokumentteihin, artikkeleihin, tekemiini asiantuntijahaastatteluihin sekä tietysti yhteisöön kuuluvien etnografisiin henkilöhaastatteluihin.

Vaikka kyseinen opinnäytetyö onkin kirjoitettu suomalaisen opiskelijan näkökulmasta, uskon silti, että luomieni yhteyksien avulla pystyn tuomaan esiin erilaista näkökulmaa, kun työtä varten on kasvokkain haastateltu heimon jäseniä ja vaikuttajia.

Kun puhutaan alkuperäisamerikkalaisista, puhutaan usein menneessä aikamuodossa. Puhutaan historiasta, historiallisesta näkökulmasta. Yksi uusi näkökulma, jonka haluan tämän työn myötä tuoda esille, on myös niin sanottu ”modern indigeneity” käsitteenä, tai moderni alkuperäiskansalaisuus vapaasti suomennettuna. Miten tämän päivän suomalaiset tulevat toimeen tämän päivän alkuperäisamerikkalaisten kanssa? Miten yhteiset juuret amerikkalaisessa historiassa voisivat auttaa tämän päivän ihmistä molemmissa maissa? Mitä keinoja voidaan hyödyntää, jotta yhteistyö kantaisi hedelmää?

Tarkoitus ei ole kertoa vain historiasta, vaan tuoda myös kokemustasolle se, mitä hyötyä yhteistyön kehittämisestä voisi olla molemmille kansoille tai ryhmille nyt, tässä ajassa. Itse kirjoittaja on kokenut tämän yhteistyön henkilökohtaisesti voimaannuttavana, ja käyttää myös omaa kokemuspohjaansa kirjoituksen näkökulmana.

2.2 Suomalaisten kiinnostus Amerikan alkuperäiskansoja kohtaan

Suomessa leikittiin pihoilla 1940-1950 luvulla lasten keskuudessa intiaanileikkejä (Tamminen & Malinen 2017). Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen esiintyvyys oli paljolti stereotypioihin perustuvaa ja kärjistynyttä, mutta se oli siemen kiinnostukselle. Omasta isästani löytyy esimerkiksi valokuva sulkapähine päässä vuodelta 1969. Suomen Intiaaniyhdistyksen julkaisemassa Kajo-lehdessä Riku Hämäläisen artikkeli *Suomalaisten intiaaniharrastuksen historia ja suuntauokset* kertoo ”intiaanikiinnostuksen” yltävän Suomessa niinkin kauas, kun vuoteen 1752, jolloin Suomi oli vielä ruotsin vallan alaisena. Tuolloin Ruotsin tiedeakatemia lähetti luonnontieteilijä Pehr Kalmin tutustumaan alkuperäisamerikkalaiseen kanootinvalmistukseen, ja samana vuonna rakennettiin Kalmin valvonnassa ainakin yksi toimiva tuohikanootti alkuperäisamerikkalaisin menetelmin. Myös kirjailija Tapio Hiisivaara on kirjoittanut 1950 kirjan nimeltä *Intiaanit tulevat* (Hämäläinen 2017, 23).

Aiheesta ovat kirjoittaneet myös ennen 1900-lukua muutamat muut, kuten poliitikko ja kirjailija Alexandra Gripenberg kirjassaan *Punainen kansa- kertomuksia intiaaneista nuorisolle ja kansalle*, sekä 1890-luvulla Pine Ridgen reservaatissa vierailut kirjailija ja aktivisti Konni Zilliacus.

Kiinnostusta suomalaisten osalta on siis ollut jo aiemmin, mutta tutustumismahdollisuus näihin kulttuureihin oli juurikin poliitikoilla ja kirjailijoilla, joilla oli mahdollisuus matkustaa Pohjois-Amerikkaan. Tavallisen kansalaisen saavutettavissa tällainen mahdollisuus ei vielä ollut.

2.3 Tilaajan esittely

Suomen Intiaaniyhdistys oli alun perin nimeltään Finncomindios. Sen syntyyn vaikutti merkittävästi Bill Meansin ehdotus, että Suomeenkin perustettaisiin alkuperäiskansojen asioista tiedottava yhdistys. Hänen, Arlene Godardin, Bill Wahpepappin ja Greg Zephierin muodostama intiaanivaltuuskunta vieraili Suomessa vuoden 1977 syksynä, jonka jälkeen yhdistys virallisesti perustettiin. Ensimmäisessä jäsentiedotteessaan yhdistys kertoi pyrkivänsä yhdistämään kaikki, jotka jakavat kiinnostuksen eskimoita ja intiaaneja kohtaan, kohdistuipa heidän kiinnostuksensa sitten aiheen historiaan, filosofiaan tai vaikka alkuperäiskansojen kulttuuriin yleisesti. Yhdistyksen juuret ovat ihmisoikeus- ja tiedonvälitysasioissa, mutta mukana on myös esineellisestä historiasta ja käsitöistä kiinnostuneita. Yhdistyksen etusivulla sanotaankin seuraavaa:

”Suomen intiaaniyhdistyksen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi Amerikan alkuperäiskansoja - heidän historiaansa, kulttuureitaan ja nykypäiväänsä. Yhdistys edistää yhteistyötä intiaanikansojen kanssa ja tukee näiden kansojen toimintaa heidän oikeuksiensa tunnustamiseksi ja kulttuuriensa säilyttämiseksi. Yhdistyksen tavoitteena on myös edistää ja tukea kaikkea Amerikan mantereen alkuperäiskansoihin kohdistuvaa mielenkiintoa Suomessa.” (Suomen Intiaaniyhdistyksen nettisivu. 17.9.2018.)

Monet alkuperäiskansojen asioista kiinnostuneet olivat myös mukana luonnonsuojelutoiminnassa, ja kannattivat vihreitä arvoja. Tämä suuntaus oli suosittu 70-luvulla, osaksi myös uuden ”hippisuuntauksen” vuoksi (Frum 2000). On vaikeaa sanoa, kumpi syntyi ensin, mutta monesti intiaanit ja niin sanottu vihervasemmistolainen ajattelutapa kulkivat käsi kädessä. Hämeenlinnan uutisten toimituksen kirjoittaman jutun mukaan esimerkiksi Amerikansuomalaiset vasemmistolaiset (The Red Finns) ja alkuperäisamerikkalaiset olivat toistensa kanssa paljon tekemisissä kaivoksissa, ”haaleissa” pidetyissä tansseissa ja illanvietoissa (Hämeenlinnan uutiset. Fintiaanien mailla. 25.9.2018).

Kirjoittajan omat poliittiset arvot ovat jokseenkin yllämainitun mukaisia, mikä vaikutti osaltaan aiheen valikoitumiseen. Sekä vihreä ja vasemmistolainen ajattelutapa ovat saaneet ilmaa siipiensä alle 2000-luvulle tultaessa ja sitä mukaa Amerikan alkuperäiskansoihin kohdistuvaa kiinnostuneisuuttakin on ollut ehkäpä enemmän, nämä kaksi aihetta tuntuvat nivoutuvan toisiinsa jollain tapaa.

Tämän opinnäytetyön keskeinen tavoite on tuottaa Suomen Intiaaniyhdistykselle tietoa siitä, miten suomalaiset ja Amerikan alkuperäiskansat toimivat yhdessä, sekä historiassa että nykypäivänä. Lisäksi tutkimuksessa on kysytty kahdelta tärkeältä alkuperäisamerikkalaiselta vaikuttajalta, millaista yhteistyötä he ovat tehneet tai toivoisivat tehtävän Suomen Intiaaniyhdistyksen ja suomalaisten kanssa. Tämä opinnäytetyön tarkoituksena ei ole kuitenkaan tuottaa esimerkiksi toimintamallia, metodeja tai valmista materiaalipakettia alkuperäiskansojen tai eri heimojen edustajien lähestymiseen.

Yhdistyksen säännöissä sanotaan seuraavaa:

2 § Yhdistyksen tarkoituksena on valtakunnallisena järjestönä:

1. tehdä tunnetuksi Amerikan mantereen alkuperäiskansoja, heidän historiaansa, kulttuureitaan ja nykypäiväänsä
2. tukea yhteistyötä näiden kansojen kanssa
3. tukea näiden kansojen toimintaa heidän oikeuksiensa tunnustamiseksi ja kulttuuriensa säilyttämiseksi
4. edistää ja tukea erityyppisistä Amerikan mantereen alkuperäiskansoihin kohdistuvaa mielenkiintoa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys
  1. levittää asiallista tietoa Amerikan mantereen alkuperäiskansoista mm. julkaisutoiminnalla sekä järjestämällä esitelmätilaisuuksia ja kursseja
  2. tiedottaa jäsenilleen näihin kansoihin liittyvistä tapahtumista
  3. järjestää jäsenilleen erilaista Amerikan mantereen alkuperäiskansoihin, heidän historiaansa, kulttuureihinsa ja nykypäiväänsä liittyvää toimintaa.

Erityisesti kehittämistyö pyrkii tukemaan sääntö numero 2. eli mahdollista konkreettista toteutumista tiedon tuottamisen avulla, sillä muita sääntöjä yhdistys toteuttaa itse hyvin ja aktiivisesti. Yhteistyön järjestäminen ja mahdollistaminen voi olla vaikeaa ilman kontaktia siihen heimoon, jonka kanssa mahdollista yhteistyötä haluttaisiin lähteä rakentamaan. Tässä kohdassa opinnäytetyöni on tärkeä omien henkilökohtaisten kontaktieni vuoksi. Opinnäytetyön tarkoitus on ajankohtaisen ja historiallisen tiedon tuottamisen lisäksi pyrkiä tuomaan esille, kuinka tutkimuksen kohteena olevan heimon jäsenet toivoisivat heihin oltavan kontaktissa, millaista yhteistyötä heimo on ennen tehnyt muitten yhteisöjen kanssa ja minkälaisia haasteita heimon jäsenet ovat kokeneet toimiessaan muitten yhteisöjen kanssa. Mitä hyötyä he ovat kokeneet tai voisivat olettaa olevan toimiessa mahdollisesti yhteistyössä suomalaisten kanssa, tai tässä yhteydessä Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa? Näihin kysymyksiin ja niiden vastauksiin palaan tarkemmin Tutkimuskysymysten esittely- osiossa.

Tämän lisäksi kehittämistyö pyrkii auttamaan myös osaltaan muitten yhdistyksen perussääntöjen toteutumista, kuten Amerikan mantereen alkuperäiskansojen, heidän

historiansa ja kulttuurinsa tunnetuksi tekemistä, asiallisen ja nykyaikaisen tiedon leviytystä sekä edistää heihin kohdistuvaa mielenkiintoa yleisesti. Opinnäytetyön tarkoitus ei kuitenkaan ole varsinaisesti kehittää näitä kohtia yhdistyksen säännöistä.

2.4 Tietoperustan rakentuminen

Tietoperustaa aiheesta on vähemmän, kuin kiinnostusta aihetta kohtaan, ainakin Suomen puolelta, löytyy. Tiede-lehden artikkelia *Suomalaiset kävivät Intiaanista* (Sepäpä 11/2015) lukuun ottamatta juurikaan muita varteenotettavia tieteellisiä mediajulkaisuja suomalaisten ja alkuperäisamerikkalaisten yhteisestä polusta ei oltu ennen vuotta 2014 julkaistu suomeksi. Aiemmat julkaisut ovat koskeneet siis nimenomaan alkuperäisamerikkalaisia, eivät alkuperäisamerikkalaisia ja suomalaisia yhdessä, samassa kontekstissa. Intiaaniyhdistyksen oma KAJO'-lehti on ilmestynyt vuodesta 1997 asti (Hämäläinen 2019), josta Intiaaniyhdistykseen kuuluvat ovat voineet lukea asianmukaista tietoa alkuperäiskansoista.

Englanniksi joitakin julkaisuja ennen tätä löytyy. Ehkä ensimmäisten joukossa aiheesta on kirjoittanut folkloristi Richard M. Dorson kirjassaan *Bearwalkers and Bloodstoppers- Traditions of the Upper Peninsula*, jonka Harvardin yliopiston lehdistö on julkaissut vuonna 1952. Teoksessaan Dorson kuvailee Suomalaisten ja Intiaanien yhtäläisyyksiä seuraavasti:

”Molemmat elävät läheisessä suhteessa maahan ja metsään. Molemmissa on yliluonnollista voimaa ja sitkeyttä. Molemmat juovat viinaa kuumesti ja taistelevat barbaarisesti. Molemmat harjoittivat samanistista taikuutta ja rituaaleja, jotka kumpuavat syvältä kansanuskosta. Molemmat ovat salamyhkäisiä, luovat klikkejä ja pitävät vankkumattomasti kiinni omista sosiaalisista tottumuksistaan.”

Tämän jälkeen julkaisuja on suomen kielellä tehnyt ainakin Yle, Kaleva, Suomen Kuvalehti ja Aamulehti, jotka kaikki uutisoivat edellä mainitusta *Fintiaanien mailla*-kirjasta sen julkaisuajankohdan jälkeen. Asia on selkeästi kiinnostanut myös yksityishenkilöitä, sillä muutamia blogijulkaisuja löytyy aiheesta (Tunturisusi. Villi Länsi, Wild

West.) (Hakala 2002-2018) (Somero 2017). Suomalaiset ja Intiaanit on siis liitetty yhteen ensimmäistä kertaa jo 1950-luvun kirjallisuudessa (Dorson 1952, 123) mutta suomalaisten itsensä kiinnostus suomalaisten ja intiaanien samanlaisuuksia kohtaan laajemmin on mitä ilmeisimmin noussut esille vasta vuoden 2014 jälkeen.

Sen sijaan pelkkiin alkuperäisamerikkalaisiin kohdistuvaa kiinnostuneisuutta on Suomessa ollut aikaisemminkin, kuten jo ylempänä mainittiin, jo 1700-luvun puolivälistä lähtien. Isoisäni kertoi lukeneensa nuorena, 1940-luvulla, esimerkiksi Lucky Luke-sarjakuvia, joissa Pohjois-Amerikan intiaani-hahmoja esiintyi. Virallista ja asianmukaista tietoa alkuperäiskansoista ei löytänyt kuin historiankirjoista etsimällä, ja siihen aikaan tietysti kirjastoista. Suomi on toisen maailmansodan vuoksi ollut vielä 1900-luvun alkupuolella kehitysmaa (Heino 2005), jonka vuoksi vasta sodan jälkeen sarjakuvat, televisio ja muut medialähteet löysivät tiensä tähän maahan, ja sen mukana tietysti myös ”länkkärielokuvat ja -sarjakuvat”. Sitä ennen ”intiaaniharrastus” oli lähinnä vain asiasta spesifisti kiinnostuneiden tutkijoiden ja kirjailijoiden ulottuvilla.

Aiemmin puhuttiin vain ”intiaaneista”, jotka ratsastivat hevosella sulat hiuksissaan, mutta syvällisempi käsitys siitä, mitä nämä kaukaisilta ja mystisiltä tuntuvat kansat edustivat, oli monelta aiheesta kiinnostuneelta vielä hukassa. Silloin tällöin saattoi televisiosta tulla ohjelmaa aiheeseen liittyen tai Amerikan alkuperäiskansoista kertova elokuva saattoi olla näytillä Finnkinossa. Tällöinkin kyse oli vielä niin sanotusti stereotyyppisestä intiaanikuvasta, joka edusti vain mediaseksikästä alkuperäisamerikkalaista ja usein vain tietystä heimosta.

Esimerkiksi 1992 ilmestynyt, Michael Mannin ohjaama *Viimeinen Mohikaani* on tiedonvälityksen mullistumisen aikakautta edeltävä lännenelokuva, jossa nähtiin poikkeuksellisesti pääosassa alkuperäiskansoihin kuuluvia näyttelijöitä, joilla oli puhe-rooli. Tätä edeltävä vuonna 1990 ilmestynyt Kevin Costnerin ohjaama *Tanssii Susien Kanssa* oli saman tyyppinen, klassisista lännenelokuvista poikkeava, tavallista ”länkkäriä” syvällisempi kuvaus Amerikan alkuperäiskansoista.

Costnerin elokuvassa Sioux-heimoon ystäväystynyt upseeri on vuorovaikutuksessa heimon jäsenten kanssa, ja suurelle yleisölle tuodaan esiin kuvaa herkästä, tunne-elämältään rikkaasta ja monimuotoisesta intiaanikulttuurista. Siis muutakin, kuin vain aikaisempina vuosina valkokankaalla nähtyjä ratsastavia, vaarallisia, huutavia, puolialastomia ja sotaisia ”inkkareita”.

Nämäkin elokuvat olivat tosin historiaan sijoittuvia ja fiktiivisiä, eli asianmukaista tietoa ei näistäkään saanut aiheeseen liittyen, vaikkakin elokuvissa kuvattujen heimojen kulttuuria oli varmasti jossain mielessä tutkittu ennen tuotantoa. Elokuvassa kuului kuitenkin Sioux-heimojen puhumaa kieltä. Lisäksi molemmissa, sekä Mannin että Costnerin elokuvissa, päähenkilö oli valkoinen eli tässä tapauksessa eurooppalaistaustainen, ”periamerikkalainen” mies, eikä henkilökohtaisesti esimerkiksi minkään heimon tai alkuperäiskansan edustaja.

Muutamia nykypäivään tai tiedonvälityksen mullistumista edeltävään 90-luvun maailmaan sijoittuvia Pohjois-Amerikan alkuperäiskansoista kertovia elokuvia on tehty, tosin pienellä budjetilla, ja näyttelijät olivat usein samoja. Hyviä esimerkkejä näistä ovat kenties tunnetuimmat, 1998 ilmestynyt Chris Eyren *Smoke Signals* ja Bruce McDonaldin 1994 ohjaama *Dance Me Outside*, jotka edelleen ovat kulttiklassikkoja tämän päivän Kanadan ja Amerikan heimojen keskuudessa. Elokuvien repliikit kulkevat erityisesti nuorten suusta suuhun, ja vielä tänäkin päivänä saattaa lasit omaava intiaanipoika kuulla Powwow-areenan toiselta puolelta huudon ”Hey Victor!” naurun säestämänä. Tämän referenssin tietysti ymmärtää vain, jos on aiheeseen ja moderniin intiaanikuvaan perehtynyt, tai itse alkuperäiskansan edustaja. Kyseinen kohta on peräisin *Smoke signals*- elokuvasta.

Näistä elokuvista pääsivät Suomalaiset alkuperäiskulttuurista kiinnostuneet nauttimaan vain, jos osasivat niitä Makuunin videovuokraamosta 2000-luvun alkupuolella erikseen kysellä. Elokuvista sai monipuolisemman käsityksen siitä, mitä on olla ”modern and indigenous”, sillä suurin osa aiemmista alkuperäiskansojen kuvauksista olivat olleet nimenomaan historiallisia, tai fiktiivisesti historiaan sijoittuvia. Nämäkin edellä mainitut elokuvat olivat fiktiivisiä ja stereotyyppisiin perustuvia pienbudjetti elokuvia, mutta toivat edes välähdyksen siitä, millaista elämä nykypäivän reservaatissa tai assimilaatioalueella saattaisi olla.

Nuorille alkuperäiskansojen edustajille nämä kuvaukset olivat hyvinkin tuttuja ja saavuttivat siksi nopeasti kulttisuosion. Monia stereotyyppinen *rez* (Slangia sanalle reservation) -kuvaus elämästä lähinnä nauratti, mutta oli edes jotain, johon samaistua jollain tasolla. Nämä stereotyyppisetkin tiedonlähteet olivat alkusysäyksiä monen tulevan ”intiaaniharrastelijan” kiinnostuksen herättelyssä. Globaalimpi, saavutettavampi maailma oli tulossa.

2000-luvun alun tiedonvälityksen mullistuminen ja muuttuminen kaikille saavutettavaksi vaikutti olennaisesti siihen, miten ihmiset saivat tietoa muista kulttuureista ja kansoista, ja siitä, mitä ajatusmaailmoja ja tapoja nämä edustivat. Tietokoneiden ja internetin yleistymisen yksityistalouksissa mahdollisti sen, että aiheesta kiinnostuneet pystyivät etsimään tietoa itsenäisesti, ja aiheeseen perehtyneet kirjoittamaan siitä lukijoille ympäri maailman. Maailma muuttui yhä saavutettavammaksi kaikille.

Tiedon saaminen ja välittäminen oli nyt jokaisen internetyhteyden omaavan käsissä, ja tämän vuoksi huomiota saivat myös vähemmän kiinnostusta osakseen aiemmin saaneet aiheet, kuten alkuperäiskansat, heidän oikeutensa, kokemansa epäoikeudenmukaisuudet sekä heidän historiansa ja nykypäivän asema yhteiskunnassa. Alkuperäiskansojen asioista saattoi nyt tulla kaikkien asioita, ei vain aiheeseen perehtyneiden professorien tai vaikkapa Intiaaniyhdistyksen jäsenten yksinomaisia huolenaiheita.

Kun tiedonvälitys ja sen kerääminen tuli Suomessakin yksityishenkilöiden kosketus- tai läheisyydelle internetin aikakaudella, muuttui alkuperäiskansoista kiinnostuneiden maailma täysin. Jopa ne, jotka eivät olleet henkilökohtaisesti itse käyneet reservaatissa tai edes Amerikan mantereella, saattoivat nyt opiskella vaikkapa laskemaan Lakotan kielellä. 2007 perustettu YouTube-palvelu tarjosi mahdollisuuden nuorille ja vanhemmillekin jakaa videoita esimerkiksi Powwow’ista, alkuperäisamerikkalaisten kulttuurijuhlusta ja ihmiset saattoivat sitten katsoa videoita ympäri maailman.

Powwow on monien Amerikan alkuperäiskansojen ylläpitämä festivaali tai kokoontuminen, jossa tanssitaan perinnetansseja ja soitetaan perinteistä musiikkia, usein kilpailullisessa mielessä. (Merriam-Webster 2018). Itse osallistuin viiteen eri Powwow:hun ollessani Pohjois-Amerikassa.

Myös ympäri Amerikan ja Kanadan asuvat eri heimojen jäsenet pystyivät löytämään toisensa sosiaalisen median avulla MySpacesta tai Facebookista. Vaikkapa Cree-heimoon kuuluva 20-vuotias saattoi löytää Shoshone-heimon rumpuryhmän esityksen jostain tietystä Powwow:sta, ja jakaa sen Apassi-heimoon kuuluvalle ystävälleen keski-Amerikkaan. Heimoilla ei tässä yhteydessä ole konkreettista merkitystä, vaan pointti on tiedonkulun demonstrointi eri heimojen välillä, olipa kyseessä mikä tahansa yli 500 eri heimosta. Tällä tavalla tieto kulki, ja toisistaan erotetut kansat pystyivät taas olemaan yhteydessä toisiinsa. Näitä videoita, tai vaikkapa blogikirjoituksia tai aiheeseen liittyviä keskustelupalstoja saattoi löytää myös suomalainen aiheesta kiinnostunut.

Näin tietoperusta aiheelle on syntynyt, yksittäisten ihmisten kautta, verrattain pienen ihmisryhmän keskuudessa. Tämän lopputyön yksi keskeinen aihe on kuitenkin nimenomaan suomalaisten ja erityisesti Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen kulttuurilliset, historialliset ja nykyaikaiset yhtäläisyydet, joka on valmiiksi pienestä tietopohjasta vielä pienempi osuus. Siksi koen, että tämä työ tuottaa tärkeää informaatiota aiheesta, josta vielä verraten tiedetään kovin vähän. Opinnäytetyö tuottaa lisäksi siis tärkeää ja tietysti myös nykyaikaista informaatiota suomalaisten ja alkuperäisamerikkalaisten yhtäläisyyksistä, sekä pohtii, miten näitä yhtymäkohtia voitaisiin hyödyntää Suomen Intiaaniyhdistys Ry:n toiminnassa.

2.5 Keskeisimmät yhtäläisyydet

Koska työni pohjautuu keskeisesti siihen näkökulmaan, että erityisesti Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen ja Suomalaisten historiassa, kulttuurissa ja kansanluonteessa on monia yhtymäkohtia, koen tärkeäksi kuvailla, mitä nämä yhtymäkohdat ovat.

Suomi oli 1900-luvun alussa vielä hyvin alkeellinen maa. Esimerkiksi sähköjä ei karjalaisen isoäitini perheessä vielä 1940-luvulla ollut, jonka vuoksi lämmitettiin tupa yhä puilla, ja vesi haettiin kaivosta. Pitkät matkat kuljettiin hevosella, sillä autoa ei ollut. Kaskenpoltto oli maanmuokkaustekniikkana yhä suosittu, peseytyminen tapahtui saunassa, ja oma ruoka kasvatettiin pellossa. Elämä oli karua, ja lähestulkoon kaikki piti vaatteista lähtien tehdä itse. Metsästäminen, kalastaminen ja marjojen kerääminen metsästä oli silloin, ja on yhä tänäkin päivänä Suomessa suosittua. Samanlaista tarinaa kertoo *Fintiaanien mailla*- kirjassa mainittu, 1935 syntynyt fintiaani Jim Gawboy. Hänenkään kotonaan ei 1940-luvulla ollut sähköä tai juoksevaa vettä, karjaa oli vähän mutta Suomalaisesta tavasta poiketen kanat ja kalkkunat asuivat ihmisten kanssa samassa rakennuksessa.

Suomesta lähti Pohjois-Amerikkaan kolme suurempaa muuttoaaltoa vuosien 1860-1930 välillä. Suurin osa näistä siirtolaisista asettui Minnesotan ja Michiganin alueelle, ja tällä alueella onkin edelleen esimerkiksi Suomalaisia paikannimiä, kuten Oulu ja Toivola. Ensimmäiset Suomalaissiirtolaiset kun olivat usein niin kutsuttuja ”metsä-

suomalaisia”, eli Pohjois-Suomesta ja Pohjanmaalta kotoisin olevia. Vuonna 1880 yhdet suurimmista suomalaiskeskittymistä olivatkin Houghtonissa, Michiganissa (200-700+ asukasta) ja Minnesotassa, Ottertailissa (75-200 asukasta) (Finns in the United States. Michigan State University Press 2014) (Kettu & Koutaniemi & Seppälä. 60-61, 2016). Näillä alueilla tietysti asui myös paikallista alkuperäisväestöä, kuten Anishanaabe- ja Ojibwa- heimon jäseniä.

Amerikkaan oli Euroopasta saapunut valloittajia ja sen jälkeen siirtolaisia jo monta sataa vuotta ennen suomalaisten tuloa, joten suomalaissiirtolaisille jaettiin palstoituslakien mukaisesti toiseksi huonointa maata. Huonoin maa oli tietysti reservaateissa, jonne kansanmurhan jälkeen jäljelle jäänyt Amerikan alkuperäisväestö oli työnnetty eurooppalaisten maanomistajien toimesta. Tämän vuoksi suomalaissiirtolaiset päätyivät jo saapuessaan fyysisesti lähelle alkuperäisväestöä.

Suomalaiset olivat siis muuttoaaltojen aikana vielä itsekin alkeellista metsäläisväestöä. Toisin kuin monet muut, esimerkiksi katoliset eurooppalaiset, suomalaiset eivät osanneet vihata intiaaneja, sillä heihin ei oltu iskostettu ennakkoluuloja näistä. Suomalaiset viihtyivät metsässä, ja muuttaessaan siirtolaisiksi Amerikkaan, luonnollisesti jatkoivat kotimaassaan oppimaansa tapakulttuuria. Useat eurooppalaiset kansat olivat jo tottuneet idylliseen maaseutuun ja teollistuneisiin kaupunkeihin, kuten vaikkapa skotit ja ranskalaiset. Suomalaiset saivat elantonsa vielä luonnosta. Tämä piirre sai suomalaiset erottumaan edukseen monen alkuperäisamerikkalaisen silmissä, sillä useassa alkuperäisheimossa vaalittiin metsää ja luontoa. Intiaani osasi metsästä, kalastaa ja etsiä sopivat marjat luonnosta, ja luonnollisesti moni suomalainen halusi oppia nämä taidot uudessa kotimaassaan. Heitä opettivat tietysti tähän kykeneväinen alueen alkuperäisväestö, eli intiaanit itse. Yhdysvaltalainen kansantieteilijä Richard M. Dorson huomasi ja dokumentoi intiaanien ja suomalaisten tyypillisyyksiä niin käyttäytymisessä, luonteessa kuin fyysisissä ominaisuuksissakin. Hän kuvasi suomalaisissa olevan ”erityistä ja outoa eksotiikkaa”. Hänen mukaansa myös alkoholinkulutus, ”barbaarisesti taistelevainen” ja vankkumattomuus, omista tottumuksista kiinnipitäminen ja shamanistiset rituaalit sekä taikuus olivat määritteleviä tekijöitä. (Kettu ym. 29, 2016.) Lainaus Richard M. Dorsonin alkuperäisestä tekstistä on esitelty luvussa 2.3.

Näiden ominaisuuksien lisäksi esimerkiksi hikoilu – saunominen – oli tyypillistä molemmille kansoille. Suomalaiseen tapaan kuului, että sauna pystytettiin uudelle asuinpaikalle ensimmäisenä, ja siellä asuttiin, kun itse asuinrakennusta pystytettiin (Monsen 2016). Tämäkin sai esimerkiksi Ojibwojen mielenkiinnon heräämään, sillä hekin saunoivat, tosin hikimajassa. Ainoa ero hikimajan ja suomalaisen saunan välillä on, että hikimaja rakennetaan paikan päälle taivutetuista varvuista ja kankaista sekä pressuista, tai siihen aikaan esimerkiksi taljoista ja erilaisista peitteistä. Kivet lämmitetään ulkona tulessa, ja tuodaan sitten majaan sisään, jonka jälkeen löylyä heitetään, kun taas suomalaisessa saunassa tuli on kivien alla kiukaassa (Kettu ym. 2016, 29-41).

Muita mainittavia ominaisuuksia olivat sekä suomalaisten että alkuperäisamerikkalaisten juoksutaidot. Suomalaisia pidettiin Amerikassa hyvinä juoksijoina, ja heitä kutsuttiinkin nimityksellä *The Flying Finns*. Saksalaislehtien kerrotaan *Fintiaanien mailla*- teoksessa kauhistelleen että ”finit ja villit ovat samaa kansaa”. Naimakauppoja syntyi suomalaisten ja intiaanien välille tiuhaan (Kettu ym. 2016, 41). Esimerkiksi Delaware-heimon jäsenten kerrottiin kutsuneen alueen suomalaissiirtolaisia kenties juuri näiden kaikkien syiden takia nimellä *akoores* tai *nittaapi*, ystävä tai ”valkoiset jotka ovat kuin me”. (Jordan & Kaups 1989.)

3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Miksi Haliwat?

Tämä tutkimus on siis suunniteltu tuottamaan ajankohtaista tietoa siitä, miten tämän päivän suomalaiset ja alkuperäisamerikkalaiset ovat olleet yhteyksissä, toimineet ja yhä tänä päivänä toimivat yhdessä, ja miten he voisivat toimia yhdessä. Tässä yhteydessä Suomea edustaa tilaaja Suomen Intiaaniyhdistys Ry, ja alkuperäisamerikkalaisia edustaa tutkimuksen ja haastattelun kohteena oleva Haliwa-Saponi Indian tribe, eli Haliwa-Saponi- heimo. Seuraavaksi kerron heimon valikoitumisesta tutkimuksen kohteeksi, ja hieman itse heimosta, sillä Haliwa-Saponit käsitteenä on mielestäni tarpeellista tässä yhteydessä määritellä.

Haliwa-Saponit ovat Pohjois-Carolinan osavaltion tunnustama alkuperäisamerikkalainen heimo. Heimon nimi on yhdistelmä kahden piirikunnan, Halifaxin ja Warrenin nimistä, sillä tällä alueella asuu 62% eli noin 2700 heimon noin 4300 jäsenestä (Haliwa-Saponi Indian Tribe 2018). Nimi ”Haliwa” on suhteellisen uusi, ja nykyinen heimo onkin muodostunut useamman eri heimon jäsenistä, jotka jäivät henkiin alkuperäisamerikkalaisten kansanmurhan ja sotien jälkeen. Pohjois-Carolinan koillisosassa asuvan heimon osavaltio tunnusti viralliseksi vuonna 1965, mutta niin sanottua koko valtion laajuista tunnustusta ei heimo vielä ole saanut.

Pohjois-Carolinan alueella asuu tällä hetkellä lähes 100,000 alkuperäisamerikkalaiseksi itsensä identifioivaa henkilöä, ja pääheimoja on kahdeksan: itäiset Cherokeeet, Cohariet, Lumbeet, Saponit, Meherrinit, Occaneechi-Saponit, Waccamaw-Siuanit ja Haliwa-Saponit (Richardson 1.1.2005). Reservaatteja Pohjois-Carolinan alueella on esimerkiksi itäisillä Cherokeeilla ja osalla Tuscarora-nimistä heimoa. Vain itäisellä Cherokee-heimolla on lupa ylläpitää kasinoita, ja tämä heimo on myös ainoa, jolle osavaltio myöntää minkäänlaisia virallisia tukia. Suurin osa, noin 62% alkuperäisamerikkalaisista asuu itseasiassa reservaattien ulkopuolella maanlaajuisesti. Itse tutkimuksen kohteena oleva Haliwa-Saponi heimo ei asu reservaattialueella, vaan niin kutsutulla assimilaatioalueella.

Assimilaatioalue on perustettu vanhan Christiannan linnakkeen toimesta, ja heimo on oleillut Pohjois-Carolinan ja Virginian alueella jo ainakin vuodesta 1700 asti. Linnake perustettiin alun perin Roanoke- ja Meherrin- jokien väliin Alexander Spotswoodin toimesta, ja sen oli tarkoitus suojella alueen siirtokunnan kaupankäyntiä samalla käännyttäen Saponi-heimon lapsia kristinuskoon, eli assimiloida heidät länsimaiseen uskuntoon ja kulttuuriin. Aiemmin linnakkeen alueella asuneet heimon jäsenet tekivät 1700-luvun puolivälissä sopimuksen Tuscarorien kanssa, että he siirtyisivät yhdessä nykyiselle Halifax-Warrenin alueelle. Tämän jälkeen heimon historia on ollut monivaiheinen kaupankäynnin, rotuerottelun ja sisällissodan myllertämässä Amerikassa. (Ray & Lassiter 2003).

Nykyiseen hallitusmuotoonsa Haliwa-Saponit järjestäytyivät vuonna 1953. Sen perustivat John C. Hedgepeth, Lonnie Richardson, B.B. Richardson, ensimmäinen heimopäällikkö Chief Jerry Richardson, toinen heimopäällikkö Percy Richardson, kolmantena heimopäällikkönä toiminut W. R. Richardson, James Mills, Theadore Lynch sekä

muut heimon senhetkiset vaikuttajat (Tribal Council. A Brief Haliwa-Saponi Tribal History 27.10.2017). Nykyisen heimon jäsenet ovatkin suurelta osin näiden perustajien jälkeläisiä, ja esimerkiksi tiet on nimetty alueella heimon yleisimpien sukunimien mukaan. Hollisterin lähistöltä löytyy mm. Richardson road, Mills road ja Lynch and Hedgepeth road. Saman sukunimisiä, esimerkiksi Richardsonin perheitä on useita, mutta suvut eivät ole keskenään välttämättä lähiperhettä, vaan ovat jakautuneet eri osiin vuosia sitten.

Ei ole lainkaan epätavallista, että intiaanisuvuissa on pienempi geenipooli, ja esimerkiksi reservaateissa sukulaisuussuhteet saattavat olla lyhyempiä (Minard 2012). Tämä voi aiheuttaa jopa vaikeuksia tulevan puolison löytämisessä, jos ei halua mennä naimisiin oman lähisukulaisen kanssa. Myös Hollisterin alueella iso osa väestö on jotakin kautta sukua toisilleen. Koska alue ei kuitenkaan ole reservaatti, vaan siellä asuu esimerkiksi myös afroamerikkalaista ja valkoista väestöä, ei ole lainkaan tavatonta, että heimon jäsenistä löytyy muitakin, kuin ns. ”puhdasta” intiaaniperimää. Esimerkiksi ”freedmanit”, vapautetut orjat, saattoivat elää osana joitakin heimoja (Rule & Chow 2018).

Amerikan alkuperäiskansat ovat yksiä ainoista väestöryhmistä, joilta saatetaan yhä vaatia todistusta niin sanotusta ”veren puhtaudesta”. Alun perin ”verenpuhtausääntö” eli *Blood quantum* – oli systeemi, jolla hallitus pyrki rajaamaan kansalaisuuden saamista. Säännön mukaan henkilöllä tulee olla tietty prosentuaalinen määrä puhdasta ”intiaaniverta”, jotta hän voi olla heimon jäsen. Esimerkiksi Turtle Mountain band of Chippewa-heimo vaatii 25% mitä tahansa alkuperäisheimon verta, kunhan siinä on osa Chippewaa. Mikäli tämä heimon jäsen sitten saa jälkeläisiä jonkun ei-alkuperäisamerikkalaisen henkilön kanssa, hänen lapsensa eivät enää kuulu samaan heimoon, sillä he eivät ole 25%:sesti puhdasverisiä.

Mistä sitten saattoi tietää, että nämä heimojen ”ensimmäiset” kirjatut jäsenet olivat juurikin puhdasverisiä? Siihen aikaan päätös tehtiin usein ulkonäöllisin perustein. Aiemmin mainitut ”freedmanit” saattoivat olla tässä tilanteessa vaikeassa asemassa, sillä heissä saattoi olla vaikkapa puolet heimon omaa verta ja puolet afroamerikkalaista perimää, mutta ulkonäön perusteella silloiset viranomaiset määrittelivät heidät vain afroamerikkalaisiksi (Rule 2018).

Tutkimuksemme kohteena olevan Haliwa-Saponi- heimon jäsenillä on ulkoisesti näkyviä piirteitä näistä aiemmin heimoon kuuluneista ”freedmaneista”, ja monella kohtaamalla jäsenellä onkin esimerkiksi paksut, kiharat hiukset. Kyseinen heimo ei kuitenkaan käytä ”verenpuhtaussääntöä” tunnistautumisvälineenä, vaan sen jäsenillä on fyysinen ID-kortti, joka kertoo heidän kuuluvan Haliwa-Saponi heimoon. Elizabeth Rule kertoo haastattelussaan, että joskus nämä kortit saattavat kertoa ”puhdasverisyyden” murto-osissa, kuten esimerkiksi Chikasaw-heimossa, johon hän itse kuuluu. Näin ei kuitenkaan Haliwa-Saponien tapauksessa ole.

Haliwa-Saponit valikoituivat tutkimuksen kohteena olevaksi heimoksi siis kiinnostavan ja demografisestikin monivaiheisen historiansa takia, mutta suurelta osin myös siksi, että kirjoittajalla on henkilökohtainen suhde kyseiseen heimoon ja sen jäseniin. Heimon sisäisiä rakenteita on helpompi kuvaannollistaa ja niistä kirjoittaa, kun asiasta tietää jo entuudestaan jotain. Lisäksi ympärillä on paljon heimoon kuuluvia jäseniä sekä muihinkin heimoihin kuuluvia henkilöitä, joita haastatella ja joilta kysyä, sillä kirjoittajalla oli mahdollisuus tehdä haastatteluja fyysisesti heimon alueella ja kasvokkain. Tämä lisää tutkimuksen monipuolisuutta. Tieto on niin sanottua aineetonta pääomaa, ja siitä puhuttaessa puhutaan myös luottamuksesta (Adibe & Mäkelä 1.10.2006, 2). Esimerkiksi Blomqvistin mukaan ”luottamus mahdollistaa riskin ottamisen ja sitoutumisen sekä lisää kommunikaation ja yhteistyön tehokkuutta ja tuloksellisuutta” (Blomqvist 2006). Se on tärkeä tekijä henkilöhaastatteluja tehdessä, varsinkin pientä yhteisöä tutkittaessa, johon verrattain harvoin yhteisön ulkopuoliset kiinnittävät huomiota. Heimon jäsenten luottamus haastattelijaan oli siis yksi avainasemassa olevista tekijöistä valittaessa tutkimuksen kohteena olevaa heimoa.

3.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Laadullisten eli kvalitatiivisten menetelmien yleinen pyrkimys on saada syvempää tietoa jostain ilmiöstä, tässä tapauksessa kahden eri etnisen ryhmän kanssakäymisestä, sekä siitä, mitä kanssakäymisissä ovat kaksi osapuolta kyseisen laiselta kanssakäymiseltä tulevaisuudessa odottavat tai toivovat. Näiden menetelmien avulla myös pienestä tutkittavien määrästä riippumatta tietoa ja aineistoa tutkimukselle voidaan

saada paljon (Ojasalo, Moilanen & Riitalahti 2009, 94). Tätä menetelmää en ole dokumentoinut kirjallisesti, vaan tehnyt laadullista tutkimusta lyhyiden keskusteluiden muodossa eri heimojen jäsenten kanssa eri yhteyksissä, kuten osallistuessani paikallisiin Powwow-festivaaleihin esimerkiksi Clintonissa ja Etelä-Carolinassa ja kulttuurisekä kielituntien aikana, joita järjestettiin kerran viikossa heimon omassa monitoimitilassa.

Työni sivuuttaa jonkin verran myös antropologisen kenttätutkimuksen menetelmää. Antropologialla tarkoitetaan esimerkiksi uskontoa tai jotain tiettyä kulttuuria tutkivaa tiedettä, ja tässä yhteydessä kenttätutkimus sanana on antropologin tutkimusta toteutettuna paikan päällä, niin sanotusti kentällä. Osa tutkimuksesta on esimerkiksi yhteisön arkielämän käytäntöjen havainnointi (Rautiainen 13/2007, 2-3). Esimerkiksi aiemmin mainittu folkloristi Richard M. Dorson oli meritoitunut antropologisessa kenttätutkimuksessa, ja hänen löytönsä suomalaisten ja intiaanien yhtäläisyyksistä ovat ensimmäisiä laatuaan.

3.3 Asiantuntijahaastattelut

Tapaus- ja historiallisessa tutkimuksessa asiantuntijahaastattelulla tarkoitetaan yleensä tilannetta, jossa haastateltavilta pyritään hankkimaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista. Kiinnostuksen kohteena ei ole ensisijaisesti asiantuntija sinänsä, vaan henkilöä haastatellaan sen tiedon vuoksi, jota hänellä oletetaan olevan (Alastalo & Åkerman 2010, 373). Tässä opinnäytetyössä haastattelin kahta heimolle työskentelevää ja pääasiallisesti heimon asioista vastaavaa henkilöä. Anonymiteetin säilyttämiseksi näitä henkilöitä ei mainita nimeltä tai edes sukupuolelta, sillä koin, että näillä tekijöillä ei ole vastausten kannalta merkitystä. Toinen henkilöistä vastaa kulttuuri- ja toinen kieliasioista, mutta molemmat ovat aktiivisia toimijoita heimon sosiaalisissa ja poliittisissa asioissa.

3.4 Havainnointi

Käytin toisena tutkimusmenetelmänäni havainnointia. Osallistuin kolmen kuukauden ajan elokuusta marraskuuhun kaksi kertaa viikossa Haliwa-Saponi heimon jäsenille tarkoitettuun kulttuuri- ja opetustoimintaan. Siihen kuuluivat muun muassa heimon oman kielen opetus joka torstai syyskuusta marraskuuhun sekä samalla aikavälillä kulttuuritunnit. Kielitunnit kestivät yleensä tunnista kahteen tuntiin, ja osallistujien määrän ja edistyneisyyden perusteella tunnin ohjaaja opetti kieltä eteenpäin. Käsitteimme sanojen lausuntaa, joka itseasiassa sopi suomalaiseseen lausumatapaan hyvin. Jokainen kirjain lausutaan kuten se on kirjoitettu, ja kirjoitusasu on itseasiassa täysin uusi, sillä alkuperäiskieliä ei tyypillisesti kirjoitettu muistiin. Kirjoittaja huomasi samanlaisuuksia esimerkiksi heimon kielen, Tutelon, ja Suomen kielen välillä. Näiden tuntien aikana tapahtui havainnointia ja keskustelua siitä, miten luonnon varassa eläneet kansat nimittivät esimerkiksi asioita, joita ei ollut vielä ennen teknologiaa. Suomen kielessä modernit sanat kuten jääkaappi tai silmälasit ovat kahdesta sanasta yhdistettyjä uudissanvoja, samalla tavalla, kuin useissa Pohjois-Amerikan heimokielissä. (Jääkaappi – cold cabinet, silmälasit – eye glass jne.) Kielituntien ohjaaja kertoi, että Tutelon kielen uudissanat rakennetaan samalla tavalla. Näin syntyi kulttuurivaihtoa ja keskustelua yhtäläisyyksistä, ja näitä keskusteluista sekä ohjaajan, että osallistujien kanssa tuntien aikana käytän havainnointitietopohjanani tässä opinnäytetyössä.

Samankaltaisia tilanteita oli myös kulttuuritunneilla, jotka olivat joka tiistai samalla aikavälillä. Kulttuuritunnille saivat viikoittain kokoontua kaikki heimon jäsenet ja heidän ystävänsä sekä perheenjäsenensä harjoittelemaan perinteisiä tansseja sekä lauluja. Heimon miehet toimivat rumpuryhmänä, ja tytöt sekä naiset tulivat usein harjoittelemaan vain tansseja. Näillä tunneilla oli kerrallaan 20-50 osallistujaa, ja tuntien aikana pääsin myös havainnoimaan ja keskustelemaan kulttuuriasioista, yhtäläisyyksistä ja eroista sekä muodostamaan siteitä heimon jäseniin.

Toiseksi viimeisellä kulttuuritunnilla sain myös luvan tuntien ohjaajalta pitää lyhyen esitelmän suomalaisesta kulttuurista ja eurooppalaisista alkuperäiskansoista. Tässä koin, että tärkeää kulttuurivaihtoa tapahtui, ja osallistujat olivat kiinnostuneita suomalaisista tavoista, etenkin saunomisesta, olipa muutama myös tietoinen esimerkiksi saamelaisista ja heidän asioistaan ja tavoistaan. Saamelainen perinneasumus, kota,

muistuttaa lähes identtisesti tiettyjen plains-heimojen, kuten Lakotojen käyttämiä tipi-teltoa-asumuksia.

3.5 Haastattelukysymysten valikoituminen

Tämän kehittämistyön tarkoitus on ajankohtaisen tiedon tuottamisen lisäksi pyrkiä tuomaan esille, kuinka tutkimuksen kohteena olevan heimon jäsenet toivoisivat heihin oltavan kontaktissa, millaista yhteistyötä heimo on ennen tehnyt muitten yhteisöjen kanssa, sekä minkälaisia haasteita ja/tai hyötyä heimon jäsenet ovat kokeneet toimiessaan muitten yhteisöjen kanssa yhteistyössä. Näiden tietojen avulla voitaisiin mahdollisesti tämän heimon yhteistyötä Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa lähteä kehittämään. Tämän opinnäytetyön tavoitteena ei kuitenkaan ole muodostaa valmista toimintamallia kohtaamisille, vaan nimenomaan luoda informaatiota aiheesta ja tutkia ilmiötä mahdollisten tulevien projektien vuoksi.

Aiemmin mainittu ”historiallinen intiaanikuva” on vanhanaikainen ja kaipaa päivitystä. Tämän takia koen merkitykselliseksi kysyä haastatellulta Haliwa-Saponi-heimon aktiivijäseneltä ja vaikuttajalta, miten tutkimuksen kohteena oleva heimo kollektiivisesti toivoisi itseensä viitattavan poliittisesti kaikkein korrektein. Tämän kysymyksen tarkoitus on selventää jatkokysymyksiä varten, mitä termiä haastateltava toivoo yhteisöstään käytettävän. Suomeksi tämä kysymys voitaisiin muotoilla esimerkiksi: ”Heimon jäsenenä ja vaikuttajana, miten koet, että Amerikan alkuperäiskansoihin voitaisiin viitata kaikkein poliittisesti korrektein?”, mutta koska haastateltavat ovat kaikki äidinkieleltään englannin puhujia, käänsin kysymyksen seuraavasti:

1. What do you consider the most politically correct way to refer to Native Americans as a community influencer yourself?

Seuraavaksi olisi tärkeää kartoittaa heimon aiempaa kokemusta yhteistyöstä muitten etnisten ryhmien kanssa. Jos haastatellulla on aiempaa positiivista kokemusta onnistuneesta yhteistyöstä jonkun etnisesti heistä eriävän ryhmän kanssa, olisi yhteistyötä

myös Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa helpompi lähteä rakentamaan. Etnisesti eriävällä ryhmällä tässä yhteydessä tarkoitan ryhmää, joka ei kuulu Amerikan alkupe-
räiskansoihin. Tähän muotoilin avauskysymyksen seuraavasti: ”Oletko ohjannut tai
itse ottanut osaa muitten yhteisöjen kanssa suoritettuihin yhteistyöprojekteihin?”

2. Have you been a partaker or a leader in projects that have been done in collaboration
with- or for another community than your own?

Mikäli vastaus edelliseen kysymykseen on kyllä/positiivinen, voidaan patteristoa jat-
kaa seuraavasti kysyen, millaisia haasteita tässä yhteistyössä tai projektissa haastateltu
koki olevan, kun yhteistyökumppanina oli eriävä etninen ryhmä. Mikäli vastaus edel-
liseen on ei/negatiivinen, voidaan kysymys muotoilla toisin. Esimerkiksi: ”Mitä haas-
teita voisit olettaa olevan työskennellessänne toisen etnisesti eriävän ryhmän kanssa?”

3. What kind of challenges have you experienced when collaborating with another com-
munity (from a different background?)

or

3. What kind of challenges would you think there would be when collabo-rating with
another community (from a different background?)

Tämän jälkeen sama kysymys käännetään pääläelleen, eli mitä hyviä puolia haastateltu
koki aiemmin mainitussa yhteistyössä tai projektissa olevan. Mikäli vastaus kohtaan 2
oli ei/negatiivinen, kysyttäisiin kysymys taas hypoteesissa, eli ”Mitä hyviä puolia voisit
olettaa olevan työskennellessänne yhteistyössä toisen etnisesti eriävän ryhmän
kanssa?”

4. What kind of pros/good sides have you experienced when collaborating with another
community (from a different background?)

or

4. What kind of pros/good sides would you think there are when collaborating with another community (from a different background?)

Seuraavaksi olisi mielestäni tärkeää selvittää, minkälainen oli osallistujien ja Haliwa-Saponi heimon jäsenten kokemus ja vastaus työskentelystä toisen etnisen ryhmän kanssa. Jos vastaus kohtaan 2 on edelleen ollut ei/negatiivinen, voidaan tämä kysymys ohittaa.

5. What about the response from your community's (Haliwa-Saponi) side while collaborating with another ethnicity or nationality?

Tähän väliin voisin ottaa muutaman avoimemman kysymyksen yleisesti siitä, millaisissa projekteissa haastateltu vaikuttaja on ollut mukana, ja mitkä ovat olleet osallistujien ja yhteisön kokemukset. Tarkoituksena tässä on kerätä tietoa projekteista ja hankkeista, joihin heimo on osallistunut, ja joista voitaisiin rakentaa esimerkiksi uudenlainen versio yhteistyötä mieltien Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa.

Viimeisen kysymyksen tarkoitus on selvittää, millaisia toiveita haastatellulla itsellään on mahdollisia yhteistyöprojekteja mieltien, eli mitä hän heimon vaikuttajana toivoisi konkreettisesti yhteistyön Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa olevan. Suomeksi kysymyksen voisi asetella esimerkiksi: ”Millaista yhteistyötä tai yhteistyöprojekteja ja/tai hankkeita toivoisit, että Haliwa-Saponi heimo ja Suomen Intiaaniyhdistys voisivat tehdä tulevaisuudessa? Onko teillä itsellänne toiveita hankkeista ja/tai projekteista?”

6. What kind of collaborative projects would you think or wish the Haliwa-Saponi tribe and Finnish Native American Association could or would do in the future?

Näiden kysymysten avulla toteutan kaksi asiantuntijahaastattelua kahdelta eri Haliwa-Saponi-heimon kulttuuriohjaajalta, jotka ovat vastuussa mm. heimokielen opetuksesta, työpajoista, kulttuurituntien järjestämisestä sekä heimon historian opetuksesta.

Molemmat haastateltavat esiintyvät tässä yhteydessä kuitenkin anonyymeinä yksityisyydensuojan säilyttämiseksi, ja koska henkilöiden identiteetillä, iällä tai sukupuolella ei ole ratkaisevaa merkitystä vastauksien tulkitsemisessa.

4.0 VASTAUKSET

Ensimmäinen kysymys koski haastateltavien käsitystä siitä, mikä on poliittisesti korrektein tapa kutsua Amerikan alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä. Ensimmäinen haastateltava sanoi heti aluksi, että hänen vastauksensa on hänen henkilökohtainen mielipiteensä ja sen mukaan sekä termit ”Native American” (alkuperäisamerikkalainen) että ”American Indian” (amerikan intiaani) ovat hyväksytyjä, ja näitä hän itse käyttää. Hän kuitenkin sanoo, että ”native” on termi, jota useat ihmiset käyttävät myös synnyin- tai asuinpaikastaan englanniksi (native to Finland, native to North Carolina), jolla viitataan, että henkilö on kotoisin tietyltä alueelta, vaikka ei geneettisesti olisi sieltä. Siksi hän sanoo pitävänsä hyväksyttynä myös indian-sanaa tilanteissa, joissa Amerikan alkuperäiskansat halutaan erotella synnyinpaikan perusteella ”alueen natiiveiksi” lukeutuvista, eli alueella syntyneistä ihmisistä. Hän kertoo, että Indigenous American on myös hyvä termi.

Toinen haastateltava kertoo, että poliittisesti korrektein tapa on viitata alkuperäiskansoihin heidän ensisijaisella heimonimellään, kuten Haliwa-Saponi, ja kertoo tämän kuvastavan eri alkuperäiskansojen moninaisuutta ja eriäväisyyttä toisistaan. Seuraavaksi paras tapa on sanoa Native (alkuperäinen) Native American (alkuperäisamerikkalainen) tai Indigenous (myös alkuperäinen, ei suomenkielistä virallista ilmausta). Hän kertoo intiaani-sanan olevan joskus käytössä ”välttämätön”, mutta intiaani-sanan käyttö on vaihtunut sanojen Native ja Indigenous-käyttöön.

Toinen kysymys koski haastateltavien mahdollista osallistumista tai johtajana olemista projekteissa tai hankkeissa, jotka on toteutettu yhteistyönä toisen yhteisön tai toiseen kansalaisuuteen kuuluvien henkilöiden kanssa. Ensimmäinen haastateltava kertoi, että he ovat olleet kyseisen laisessa vaihdossa omien sanojensa mukaan ”hyvin paljon”. Hän kertoo toimivansa heimon yleisenä työnantajana, ja tästä syystä hän kertoo heimon tekevän tiivistä yhteistyötä muitten Pohjois-Carolinan heimojen kanssa.

Hän kertoo myös, että usein, kun puhutaan Pohjois-Carolinasta ja yleisesti muistakin etelävaltioista, osavaltion ulkopuoliset usein ajattelevat, että alueella ei ole alkuperäisamerikkalaisia. Hän sanoo tilanteen olevan näin myös muissa osissa koko Amerikkaa. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että yhteistyöprojekteja tehdään, sekä alkuperäisamerikkalaisten heimojen keskuudessa, sekä heimojen ja ns. muun ”kantaväestön” (ei-alkuperäisamerikkalaisen väestön) kanssa.

Haastateltava puhuu myös siitä, mikä on ns. ”federal recognitionin” ja ”state recognitionin” ero. Ensimmäinen tarkoittaa, että heimo on tunnistettu olemassaolevaksi ja/tai itsenäiseksi koko valtion puolesta. Toinen tarkoittaa, että vain osavaltio, jossa heimon jäseniä asuu, on tunnistanut heimon. Tämä saattaa silloin tällöin luoda eriarvoisuutta alkuperäiskansojen keskuudessa, sillä koko valtion tunnistamat heimot saavat Amerikassa esimerkiksi erilaisia tukia, kuin pelkän oman osavaltion tunnistamat heimot. Haliwa-Saponit ovat osavaltion tunnustama heimo ja kuuluvat myös *Commission of Indian Affairsin*- Intiaaniasioiden komissioon.

Siirä syystä Haliwa-Saponi heimo onkin erityinen, sillä he ovat tämän lisäksi myös *National Congress of American Indians*-kongressin jäseniä. (*Kansallinen Amerikan Intiaanien Kongressi*).

Konkreettisia yhteistyöprojekteja haastateltava kertoo olevan esimerkiksi Unity Conference – konferenssi nuorille alkuperäisamerikkalaisille, jonne ovat tervetulleita kaikki alkuperäiskansoihin kuuluvat nuoret, sekä vanhemmatkin. Se järjestetään yleensä ECU- East Carolina Universityllä. (Itä-Carolinan yliopisto). Toinen on Raleighin kirjastolla pidettävä juhla lokakuun lopussa. Lokakuu on Native American Heritage Month, eli Amerikan alkuperäiskansojen kulttuuriperinnön juhlan kuukausi. Sen vuoksi pidettävään Powwow:hun osallistuvat kaikki alueen heimojen jäsenet. Itse en valitettavasti kerennyt tähän juhlaan mukaan, sillä se järjestettiin samana päivänä, kun lentoni Suomeen oli.

Toinen haastateltava kertoo, että hän on enimmäkseen tehnyt yhteistyötä erilaisten toimistojen kanssa, jotka tarjoavat sosiaali- ja terveystaloudellista kehityksen sekä asuntomarkkinoiden palveluita Haliwa-Saponi yhteisölle. Muuten hänen vastauksensa kysymykseen on pitkälti sama, kuin edellisen haastateltavan, ja hän kertoo myös samoista yhteistyöprojekteista. Hän mainitsee yhteistyökumppaneiksi seuraavan listan järjestöjä: North Carolina Native American Youth Organization, the United

Tribes of North Carolina, North Carolina Commission of Indian Affairs, National Congress of American Indians (and others).

Kolmas kysymys koski haasteita, joita haastateltavat ja Haliwa-Saponi heimon jäsenet ovat kohdanneet, jos ja kun yhteistyötä on tehty muitten yhteisöjen kanssa. Tässä korostin kysyessäni erityisesti haasteita, joita on mahdollisesti kohdattu, kun kyseessä on etnisesti eriävä ryhmä (ei-alkuperäisamerikkalainen yhteisö tai henkilö).

Ensimmäinen haastateltava kertoo, että yleensä etnisesti eriävien yhteisöiden, kuten vaikkapa valtaväestön (ei-aluperäisamerikkalainen) kanssa tehtävää yhteistyötä edellyttää lähes aina jonkin asteinen kulttuurishokki. Ei niinkään Haliwa-Saponeille tai hänelle itselleen, vaan toiselle osapuolelle. Tämä johtuu hänen mukaansa siitä, että ”intiaanien olemassaolo” on lähestulkoon aina toiselle osapuolelle yllätys. Se, että heitä yhä on, on yleensä suuri shokki, koska yleensä erityisesti amerikkalaiset lapset ovat oppineet historiantunneilla, että kaikki alkuperäisamerikkalaiset ovat kuolleet. Näin on usein myös suomalaisissa kouluissa, vaikka aihetta käsitelläänkin täällä vain ohimennen. Hän korostaa usein kulttuurituntien aikana osallistujille, että on tärkeää, että he osaavat jakaa kulttuuristaan tietoa toista kunnioittavalla tavalla, sillä näin tieto parhaiten välittyy. Ei-alkuperäisamerikkalaisilla hän kertoo olevan aina pienen epäilyksen siitä, onko heidän kohtaamansa henkilö ”aito intiaani”. Myös toinen vastaaja sanoo samaa ja lisää, että usein ensimmäisenä kohtaamisessa on kumottava stereotyyppi siitä, mitä alkuperäisamerikkalaiset ovat, miltä he rodullisesti näyttävät ja mitä he ajattelevat, sillä usein yhteistyöprojekteissa toinen osallisena oleva osapuoli on ensi kertaa kosketuksissa oman mantereensa alkuperäisväestön kanssa. Itsestäni tämä tuntui käsittämättömältä, sillä heimon sisäinen kulttuuri on muodostunut osaksi omaa arkea, ja tuntuu suomalaisen mielestä jollain tasolla tutulta ”kylätoiminnalta”, vähän kuin työväentalon toiminta, erilaiset kerhot nuorisotaloilla ja muu sosiaalinen toiminta, jota suomessa julkinen puoli järjestää. Ilmeisesti tilanne ei kuitenkaan ole tämä useissa muissa yhteisöissä Amerikassa.

Ensimmäinen haastateltava kertoo, että stereotyyppien kumoamisen jälkeen usein toisen etnisen ryhmän kanssa työskentely on palkitsevaa ja informatiivista. Hän kertoo oman äitinsä sanoneen, että jakaminen on nopein keino ansaita toisen luottamus, ja mainitsee, että on tärkeää, että samalla kun he jakavat tietoa omasta kulttuuristaan, on tärkeää, että myös toinen osapuoli pääsee jakamaan ja kertomaan omastaan, oli

kyseessä sitten mikä yhteisö tahansa. Toinen haastateltava mainitsee saman asian, ja lisää, että usein ei-alkuperäisamerikkalaisilla on vähän tai ei ollenkaan tietoa heimojen historiasta ja kulttuurista. Tämä nivoutuu toisen haastateltavan vastaukseen. Hänen mukaansa, kun kaksi kulttuuria tietää ja jakaa toisilleen omaa historiaa ja kulttuuriin, syntyy yhteinen ymmärrys ja kunnioitus kahden osapuolen välille.

Toinen haastateltava mainitsee myös yhden isoimmista stereotyypeistä olevan, että usein ulkopuoliset kokevat, että intiaanikansat haluavat itselleen erioikeuksia. Tästä ei ole kyse, vaan usein hänen mukaansa ei-alkuperäisamerikkalaisille joutuu joskus selittämään, että he ovat tämän mantereen alkuperäisiä ja itsenäisiä asukkaita, jonka vuoksi heillä on paikoin erilainen oikeus esimerkiksi maan käyttöön oman heimonsa alueella. Kun näitten käsitysten korjaaminen ja ensimmäinen kulttuurishokki on ylitetty, on molempien vastaajien mukaan eri taustoista olevien yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö helppoa ja mukavaa.

Neljäs kysymys oli sama, kuin edellinen, mutta sillä erolla, että tässä halusin tietää enemmän jo aiemminkin hieman mainituista positiivisista kokemuksista tehtäessä yhteistyötä etnisesti eriävien yhteisöjen (ei-alkuperäisamerikkalaisten) kanssa. Toinen vastaaja vastasi tähän kysymykseen lyhyesti kertoen, että yhteistyö muitten yhteisöjen kanssa mahdollistaa esimerkiksi taloudellisten varojen keräämisen, joilla auttaa omaa heimoa. Hän kertoo yhteistyön myös tuovan ymmärrystä yhtäläisyyksistä ja erilaisuuksista alkuperäisväestön ja muun amerikkalaisen väestön välillä, ja auttaa meitä kaikkia elämään tällä planeetalla yhteisymmärryksessä. Ensimmäinen vastaaja kertoo, että yhteistyöprojektien suurin anti on juuri stereotyyppien kumoamisen ja kulttuurishokin jälkeen tapahtuva yhteistyöpohjan luonti. Hän kertoo saavansa itse projekteista paljon, ja oppii tätä kautta myös muista ihmisistä ja muista kulttuureista. Hänen mukaansa kyse on muurien murtamisesta, jonka seurauksena kunnioitus toista ihmistä ja toisia kulttuureja kohtaan syntyy molemminpuolisesti, ja positiivinen kuva toisesta kulttuurista tulevaa ihmistä kohtaan muodostuu. Tämän kysymyksen vastauksen lyhyyteen vaikutti se, että osa pointeista tuli jo esille edellisen kysymyksen yhteydessä.

Viides haastattelukysymys koski Haliwa-Saponi-heimon puolen kokemusta interkulttuurillisista yhteistyöprojekteista. Rajasin kysymystä hieman lisäämällä, että haluaisin tietää, ovatko kokemukset olleen noin päällisin puolin positiivisia vai negatiivisia.

Ensimmäinen haastateltava kertoi vastauksen olleen lähestulkoon aina positiivinen heimon omalta puolelta. Hän mainitsee kuitenkin, että on joitain yksittäisiä asioita, joita alkuperäisamerikkalaiset ja kyseisen heimon jäsenetkään eivät halua jakaa tai joista he eivät halua puhua heimon ulkopuolisten kanssa. Hän lisää, että esimerkiksi heimon monitoimirakennuksessa on järjestetty Healthy Beginnings- ohjelmaa ja Baby Love Plus- toimintaa sekä koulun jälkeis-kerhoja, jotka olivat avoimia kaikille osallistujille, eivät vain heimon jäsenille, joten tällaista yhteistyötä on myös. Heimon jäsenet olivat näissä ohjelmissa ja toiminnassa hyvin avoimia toisista yhteisöistä tulevia kohtaan, varsinkin jos kyseessä on terveyteen tai lapseen liittyvä toiminta. Toinen vastaaja kertoi lyhyesti vain heimon jäsenten asenteen olleen positiivinen interkulttuurillinen toimintaa kohtaan, koska se on tuottanut taloudellisia varoja heimon käyttöön. Tässä uskon, että hän tarkoitti esimerkiksi varainkeruutoimintaa tai kampanjoita, mutta en päässyt tarkentamaan vastausta, sillä tämä haastattelu toteutui kirjallisesti sähköpostin välityksellä.

Kuudes ja viimeinen kysymys koski mahdollista yhteistyötä Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa, ja tätä yhteistyötä koskevia mahdollisuuksia, toiveita tai ajatuksia. Toinen vastaajista vastasi tähän myös lyhyesti kertoen, että ei voi vielä vastata kysymykseen, koska ei tiedä juurikaan Suomen Intiaaniyhdistyksestä tai sen toiminnasta. Ensimmäisessä haastattelutilanteessa pääsin avaamaan kysymystä enemmän, sillä haastattelu toteutui kasvotusten. Kuten jo aiemmin mainittu, Suomea edustaa tässä opinnäytetyössä Suomen Intiaaniyhdistys Ry, ja tätä kautta lähdin hahmottelemaan kysymystä, joka päättyi lopulta aiemmin mainittuun muotoon.

Ensimmäinen haastateltava kertoi siis vastaukseksi tähän, että hänestä olisi mahtavaa päästä tekemään yhteistyötä Suomalaisten ja Suomen Intiaaniyhdistyksen kanssa, kun kerroin yhdistyksen aatteesta ja ideologiasta sekä yhdistyksestä yleisesti hänelle hien. Hän kertoi myös, että oli vakuuttunut ja oppinut paljon esitelmästä, jonka tein erään kulttuuritunnin aikana. Kerroin esitelmässä PowerPoint-diojen avulla Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista, sekä lyhyesti myös muista Euroopan mantereiden alkuperäiskulttuureista kuten Saamelaisista. Hän sanoi, että tätä kautta pohja yhteistyölle on jo luotu, ja heimo on saanut tietoa suomalaisista ihmisistä ja suomalaisesta kulttuurista, sekä siitä, että suomalaisessa ja useissa Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuureissa on yhtäläisyyksiä. Hän sanoo, että kyseisen lainen yhteistyö auttaisi kumpaakin osapuolta oppimaan toisistaan ja punnitsemaan oman kulttuurinsa tärkeitä asioita.

Hän lisää vielä, että tuloni yhteisöön on jo aloittanut konkreettisen yhteistyön niiden asioiden mukana, jotka olen tuonut ja joita olen itse oppinut. Hän toivoo tulevaisuudelta mahdollisia yhteistyöprojekteja, mahdollista yhteistä ideointia ja ehkä jopa syvemmän tason kulttuurivaihtoa.

4.1 Tutkimuksen onnistumisen ja tulosten arviointi

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on ollut tuottaa sekä historiallista että uutta tietoa suomalaisten ja erityisesti Pohjois-Amerikan alkuperäisväestön yhtäläisyyksistä ja eroista, ja avata mahdollisuuksia myös tulevaisuuden yhteistyölle informaation ja tutkimustiedon avulla. Koska suomalaiset ja intiaanit ovat tallanneet samaa polkua jo historiassa, halusi tutkija lähteä kokeilemaan, olisiko yhteistyölle rahkeita myös nyky maailmassa. Ainoa ongelma tutkimuksen lähtökohdissa oli, että tietoa aiheesta on kovin vähän, ja kiinteästi aiheeseen liittyviä teoksia on tehty vain yksi varteenotettava, aiemmin mainittu *Fintiaanien mailla*. Tämä vain lisäsi tutkijan intoa löytää aiheesta tietoa lisää, ja toteuttaa aiheesta kokonaisvaltainen, sekä historiaa että nykypäivää käsittelevä opinnäytetyö.

Suomen Intiaaniyhdistys Ry osoittautui parhaaksi mahdolliseksi tilaajaksi tälle opinnäytetyölle, ja yhdistyksen konkreettisista säännöistä löytyikin kaksi kohtaa, joita tämän opinnäytetyön aikaansaaman tutkimusmateriaalin avulla voitaisiin lähteä yhdistyksen toiminnassa kehittämään. Lisäksi aiheen ajankohtaisuus vauhditti jonkin verran tiedonetsintää, sillä esimerkiksi 5 tai 10 vuotta sitten tästä aiheesta ei olisi ollut sitäkään tietoa, mitä tänä päivänä on.

Parhaiden mahdollisten tulosten saamiseksi oli siis vähäisen tutkimusmateriaalin lisäksi hyvin vitaalia, että tutkija itse oli paikalla heimon keskuudessa keräämässä lisäinformaatiota antropologisia kenttätömenetelmiäkin hyödyntäen. Kuten alussa mainittua, suhteellisen pientä yhteisöä tutkittaessa on tärkeää, että luottamus tutkijan ja tutkittavien välille syntyy. Lisäksi aihe on tutkijalle henkilökohtaisesti tärkeä, joka vaikutti myös aiheen valikoitumiseen. Myös toinen asiantuntijahaastatteluun vastannut henkilö korosti, että yhteisymmärryksen ja luottamuksen syntyminen kahden eri

yhteisöstä tulevan henkilön välille on avaintekijä yhteistyöprojekteissa ja tiedonvälityksessä. Tämä lukeutuu siis opinnäytetyön onnistumisiin. Tutkija onnistui jakamaan tietoa omasta kulttuuristaan, sekä oppimaan tutkimansa heimon kulttuurista hyvin paljon. Tutkija itse koki tämän voimaannuttavana, ja koki suurta kuuluvuutta yhteisöön, jonka osana hän usean kuukauden ajan oli. Tämän perusteella arvioin, että myös muille suomalaisille heimoyhteisö on historiankin tukeman tiedon perusteella mahdollisesti hyvä paikka olla, oppia, elää tai vain vierailla. Heimoyhteisön suhtautuminen suomalaisiin perinteisiin ja tapoihin, kulttuuriin sekä suomalaisiin itseensä oli tutkijan kokemuksen perusteella uteliaan kiinnostunutta, kunnioittavaa ja jopa veljellistä. Opinnäytetyö siis suurilta osin onnistui tavoitteissaan, ja oli myös tutkijan itsensä osalta menestys.

Pelkästään oman kokemuksen varassa opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta ei suinkaan toteutettu, vaan tutkija haastatteli ja kävi aiheesta keskusteluja useiden eri heimojen jäsenien kanssa esimerkiksi Powwow:den, kulttuurituntien ja kielituntien aikana. Tutkija havainnoi keskusteluja muun muassa Lumbee- Waccamaw- Meherrin- Waccamaw-Siouan- Chicahominy- ja Tuscarora- heimojen jäsenien kanssa, mutta tutkimuksen kohteena oli erityisesti Haliwa-Saponi-yhteisö, johon tutkijalla on henkilökohtainen side. Tutkija koki, että esimerkiksi paperisten kyselylomakkeiden jakelu ja vastausten pyytäminen Powwow:den aikana saattaisi nimenomaan vaarantaa luottamuksen ja luoda ”tutkimuksellista” vaikutelmaa, joten havainnointi ja keskustelu oli paras keino saada tietoa asiasta ja ottaa se esille. Vain ”turistina” tai ”tutkijana” esiintyminen on juuri se, joka saa useat alkuperäiskansat vierastamaan ulkopuolisten osallistumista tapahtumiin ja heidän omaan toimintaansa. He ovat ennen kaikkea täysin normaaleja ihmisiä, jotka elävät normaalia, modernia elämää ja tämä aspekti tulikin monesti keskustelujen aikana esille. Alkuperäiskansat ovat osa modernia Amerikkaa, ja tämä on kuva, jota he haluavat muulle kansalle välittää, oli kyse sitten mistä tahansa ei-alkuperäisamerikkalaisesta yhteisöstä.

Tutkimusmenetelminä toimivat havainnointi, asiantuntijahaastattelut, osallistuminen Haliwa-Saponi-heimon kulttuuri- ja kielenopetukseen, etnografiset henkilöhaastattelut eri heimoihin kuuluvien alkuperäisamerikkalaisten kanssa, sekä tietysti tutustuminen eri lähteisiin kuten erilaiset julkaisut, radiohaastattelut, muut opinnäytetyöt jotka koskevat samaa aihealuetta, muu alkuperäiskansojen ja intiaaniheimojen tutkimus, ja erityisesti *Fintiaanien mailla*- kirja, joka oli ainoa aiheittani suoraan käsittelevä teos.

Hyödynsin myös antropologisen kenttätutkimuksen menetelmiä. Näitä menetelmiä ja tapoja hyödyntämällä tutkimus onnistui mielestäni parhaalla mahdollisella tavalla. Tutkimuksen kannalta oli myös olennaista, että tutkija oli itse alueella fyysisesti, ja ilman tätä tutkimus ei olisi onnistunut yhtä hyvin eikä samaa informaatiota olisi millään saatu.

Koska kyse on kuitenkin kehittämistyöstä, on tarkoitus, että Suomen Intiaaniyhdistyksen toimintaa aletaan tämän tutkimuksen tietojen avulla kehittää. Esimerkiksi yhdistyksen ensimmäiseksi kirjattua sääntöä tämä opinnäytetyö pyrkii kehittämään, eli tehdä tunnetuksi eri alkuperäiskansojen historiaa sekä enemmän vielä nykypäivää. Intiaanitutkimus kun on pitkälti historiallista, ja alkuperäisamerikkalaiset usein esiintyvät vain ”historiallisina hahmoina”. Tätä stereotyyppiä pyritään tiedonvälityksen avulla rikkomaan. Erityisesti yhdistyksen sivuilla mainittua 2. sääntöä olisi tarkoitus edistää tämän opinnäytetyön avulla, eli tukea yhteistyötä intiaanikansojen kanssa, sillä tilaaja toi esille, että tätä ei olla aiemmin tehty. Tämä kuitenkin tapahtuu välittämällä tietoa niille henkilöille, jotka ovat muutenkin aiheesta kiinnostuneita, eikä valmista materiaalipakettia tai toimintamenetelmää tämän opinnäytetyön yhteydessä luotu.

Haastatteluista saadun informaation mukaan tämä onnistuu parhaiten juuri tietoa jakamalla. Opinnäytetyö siis toteuttaa itse omaa kehittämistehtäväänsä. Molempien haastateltujen asiantuntijoiden mukaan avain onnistuneeseen yhteistyöhön on informaation jako ja sitä kautta syntyvä toisen kulttuurin kunnioitus. Ja tätä opinnäytetyö juuri edistää, tiedonvälitystä yhteisymmärryksen syntymiseksi. Haastatteluiden lopussa kysytään myös haastatelluilta asiantuntijoilta, millaista yhteistyötä he toivoisivat tulevaisuudessa tehtäväksi, ja tämä kysymys avasi oven yhteistyön kehittämiseen. Molemmat suhtautuivat ideaan pääasiallisen positiivisesti, ja toinen haastateltavista jopa ehdotti konkreettisia yhteistyömenetelmiä käytettäväksi Haliwa-Saponien ja suomalaisten, tässä tapauksessa Intiaaniyhdistys Ry:n välillä. Tässä opinnäytetyö siis onnistui, avaamaan yhteistyölle oven näiden kahden ihmisryhmän välillä, ja tuomaan esille kyseisen heimoyhteisön toiveita mahdollisesta tulevasta yhteistyöstä.

4.2 Luotettavuus

Luotettavuudeltaan työ on juuri niin luotettava, kuin se voi näin pienellä tutkittavien määrällä olla. Kun tehdään tutkimusta näin pienestä väestöryhmästä, tai määrällisesti pienestä heimosta, on aktiivisia toimijoita heimon keskuudessa yleensä pari kolme. Näitä kahta aktiivisinta toimijaa on tässä juuri asiantuntijahaastattelussa haastateltu. Powwow:den, kulttuurituntien ja kielituntien aikana käydyt keskustelut ovat tietysti aina mahdollisesti subjektiivisia ja sisältävät henkilön omia mielipiteitä, mutta juuri alkuperäiskansojen edustajien mielipiteitä tässä opinnäytetyössä myös osittain kysyttiin ja tarvittiinkin. Jos ja kun Suomen Intiaaniyhdistyksen ja alkuperäisamerikkalaisien heimojen yhteistyötä lähdetään kehittämään, painavat tulevien osallistujien mielipiteet ja ennakkokäsitykset paljon. Suomalaisen ennakkokäsityksiä, mielipiteitä ja kiinnostusta ei ollut tarpeellista esimerkiksi samanlaisten keskusteluiden tai haastatteluiden avulla selvittää, sillä Suomen Intiaaniyhdistyksen jäsenet ovat oletusarvoisesti jo kiinnostuneita alkuperäiskansojen asioista ja mahdollisesta yhteistyöstä heidän kanssaan. Sitä varten he yhdistykseen kuuluvat.

Asiantuntijahaastattelussa haastatelluille henkilöille kerrottiin, että heidän henkilöllisyyttään ei liitetä tähän opinnäytetyöhön, joka lisää luottamusta haastattelutilanteessa. Tällöin henkilö saa sanoa mielipiteensä turvassa ilman, että vastaus voidaan liittää henkilökohtaisesti itse vastaajaan tai sitä voidaan pitää hänen henkilökohtaisena mielipiteenään. Molemmat henkilöt ovat kuitenkin tietoisia, että edustavat Halliwa-Saponi- heimoa haastattelussa, eivätkä vain itseään. Toinen haastatteluista toteutui kasvokkain suljetussa tilassa, ja on litteroitu englanninkielisestä äänitteestä. Toinen haastatteluista toteutui sähköpostin välityksellä, vaikkakin olen itse tavannut haastateltavan ennen kyselyn toteuttamista myös henkilökohtaisesti.

Yksi seikka, joka saattaa hieman muuttaa esimerkiksi haastatteluvastausten tulkitsemista, oli kääntötyö haastattelussa englannista suomeksi. Käytin paljon aikaa käsitteiden selvittämiseen, ja etsin parhaat mahdolliset vastaavat suomennokset, jotta haastatteluiden sisältö pysyisi mahdollisimman autenttisenä ja myös keskusteluissa välittynyt informaatio ja mielipiteet olisivat mahdollisimman realistisesti esitetty sellaisinaan, kun henkilöt ovat ne kertoneet. Työn luotettavuus ei siis kärsinyt kielen vaihdoksesta juurikaan. Pieniä nyanssi-eroja saattaa eri sanamuotojen käytössä olla. Tutkijan oma toinen äidinkieli on englanti, tämä helpotti myös omalta osaltaan kerätyn informaation tulkintaa ja käännöstyötä.

Keskustelut, joita kävin kolmen kuukauden aikana, eivät ole dokumentoituja kirjallisesti. Esimerkiksi haastattelulomakkein kyseisen lainen yhteinen inhimillinen keskustelu ei olisi onnistunut, vaan nimenomaan luonut tutkijan ja tutkittavien välille virallisuuden ja kaukaisuuden tuntua. Välitön keskustelutilanne lisäsi tuttavallisuutta keskustelun aikana, ja kyseessä on myös oma mielenkiinto aihetta kohtaan, ei vain opinäytetyön valmiiksi saattaminen. Työ edustaa alkuperäiskansojen rehellistä mielipidettä esille tuotuna tutkijan itsensä kirjoittamana, joka on perehtynyt aiheeseen jousean vuoden ajan. Lisäksi tein havainnointia monen kuukauden ajan ja keskusteluita kävin muutamankin eri heimon jäsenen kanssa, en vain yksinomaan Haliwa-Saponien kanssa. Tietoa aiheesta sain kaiken ikäisiltä alkuperäisheimojen jäseniltä, mutta suurin osa oli kuitenkin Pohjois-Amerikan itärannikolta. Ottaen huomioon heimon koon, on otanta juuri sen kokoinen, kuin se tätä opinäytetyötä varten voi olla. Haastattelut on pidetty mahdollisimman autenttisina, ja mielipiteet ja kerätty informaatio on esitetty mahdollisimman tarkasti sillä tavalla, kun haastateltavat ovat asian kertoneet.

4.3 Johtopäätökset

Tämä työ tuottaa informaatiota sekä historiallisista, että nykyaikaisista yhtäläisyyksistä ja eroista suomalaisten ja alkuperäisamerikkalaisten välillä, sekä kehittää ja mallintaa intiaanien ja suomalaisten, tässä tapauksessa Suomen Intiaaniyhdistyksen jäsenien yhteistyömahdollisuuksia tulevaisuudessa. Yleinen johtopäätös on, että nämä kaksi yhteisöä eivät ole aiemmin tehneet minkään näköistä yhteistyötä esimerkiksi hankkeiden tai kulttuurivaihdon muodossa, mutta kansat ovat kohdanneet historiassa toisensa onnistuneesti aiemmin, josta voidaan päätellä, että myös tulevaisuudessa yhteistyöprojekteilla olisi hyvä onnistumismahdollisuus. Kokemukseni mukaan myös lähestulkoon kaikki alkuperäisamerikkalaiset, jotka kohtasin, tiesivät joko hyvin vähän tai ei ollenkaan Suomesta maana tai suomalaisista ihmisinä ja kulttuurina. Nekin, jotka tiesivät jotain, olivat usein kuulleet vain Euroopan alkuperäisasukkaista eli Saamelaisista, ja usein tämä aihe olikin hyvä avaus keskustelun aloittamiseksi. Sen jälkeen kun keskusteluyhteys oli avattu ja jonkinlainen aasinsilta rakennettu, tuntuivat palaset loksahdavan kohdalleen. Varsinaisia yhteistyöprojekteja ei ilmeisesti ole käynnistetty saamelaisten ja Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen välillä ainakaan viimeiseen

vuoteen, tai ainakaan niistä ei löydy internetin välityksellä tietoa. Kyseinen heimo ei ole koskaan tehnyt yhteistyötä Saamelaisten kanssa, mutta syy joidenkin heimojen jäsenten tietoisuuteen aiheesta olivat ilmeisesti matkailudokumentit televisiossa ja mainokset netissä.

Toinen tärkeä johtopäätös on, että Suomalaisten yleisessä kansanluonteessa sekä monien eri heimojen edustajien kansanluonteessa on jotain ratkaisevan yhteistä, kuten myös historia kertoo. Tämä oli myös väite, jota halusin lähteä todentamaan. Usein tultiin siihen johtopäätökseen, että Suomessa on tapana tehdä monia asioita samalla tavalla, kuin miten monet intiaaniheimot ne tekevät. Esimerkiksi kalastus koetaan samanlaisena ajanvietteenä, kuin mitä se Suomessa on. Luonnossa oleskelu, siitä nauttiminen, metsän suojelu ja metsässä ajan viettäminen olivat myös yhdistäviä tekijöitä. Erilaisten luonnonantimien hyödyntäminen, kuten marjastaminen ja sienestäminen on molemmissa yhteisöissä yhä tapana ja sitä pidetään jossain määrin sosiaalisena normina.

Eniten monia alkuperäiskansojen edustajia yllätti se, että sauna on suomalainen sana ja suomalainen keksintö. Löysin itseni useaan kertaan kertomasta isolle porukalle eri heimojen jäseniä, miten suomalainen sauna toimii ja mitä tapoja siihen liittyy. Monia kiinnosti se, että sauna on globaalisti yleistynyt sana, mutta muualla maailmassa kuin suomessa saunominen on usein vain huurteisen lämpimässä huoneessa istumista. Suomessa siihen taas liittyy selkeästi kansanperinne ja saunomisessa on sääntöjä ja rakenne, kuten myös monilla intiaanikansoilla. Kerroin tästä myös pitämässäni esitelmässä erään kulttuuritunnin aikana ja kohtasin monia hymyileviä ja nyökytteleviä kasvoja. Monilta tuli myös kommenttia liittyen siihen, että valtaväestö Amerikassa ei tunnu hyväksyvän hikoiluperinnettä osana normaalia arkielämää, kun taas suomessa sekä useassa eri heimossa saunominen on yleinen tapa sekä tärkeä osa kulttuuria, oli kyse sitten suomalaisesta tai hikimaja-saunomisesta. Tämä aihe tuntui selvästi muodostavan assosiaation suomalaisten ja alkuperäisamerikkalaisten itsensä välille.

Kolmas johtopäätös oli, että yhteistyölle tosiaan löytyy kiinnostusta ja tarvetta, sekä Suomen Intiaaniyhdistys Ry:n puolelta että alkuperäisamerikkalaisten itsensä taholta. Tämä tuli ilmi sekä esimerkiksi nuoremmilta eri heimojen jäseniltä, jotka kiinnostuivat suomesta maana ja kulttuurista, sekä asiantuntijahaastattelulta heimon johtohen-

kilöltä. Eräät olivat jopa kiinnostuneita matkustamaan suomeen keväällä järjestettävään Maailma Kylässä-festivaaliin. Asiantuntijahaastatteluissa puolestaan toisessa tuli ilmi, että toinen haastateltavista ei tiennyt tarpeeksi Suomen Intiaaniyhdistyksestä antaa mielihetkeä, mutta toinen haastateltavista ehdotti jopa konkreettisia projekti-ideoita, kuten kulttuurivaihtoa. Muita kolmen kuukauden tutkimusjakson aikana syntyneitä ideoita olivat muun muassa rumpuryhmän mahdollinen esiintyminen Suomessa, nuorten kulttuurivaihtoprojektit, joihin voisi sisältyä esimerkiksi saunomista ja perinnemusiikkia, sekä jonkun yhteisen kurssin järjestäminen. Näistä voidaan päätellä, että yhteistyölle olisi toivetta ja tilaa, ja osallistujia olisi myös molemmista yhteisöistä. Tässä mielessä opinnäytetyön kehitysidean on todettu olevan tarpeellinen ja myös täysin toteutettavissa.

5.0 Kehitysideat

Suomen Intiaaniyhdistys Ry pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintaansa, kuten mikä tahansa muu yhdistys. Alkuperäiskansojen asioiden noustessa yhä enemmän tapetille yhdistyksen toiminnalle voi olla lisääntyvä kysyntä. Valtaväestö haluaa varteenotettavaa ja asianmukaista tietoa eri alkuperäiskansojen asioista, ja suomessa Suomen Intiaaniyhdistys Ry on suurin alkuperäiskansojen asioihin keskittynyt yhdistys.

Tämä opinnäytetyö tarjoaa viimeisimmän tiedon siitä, millaista yhteistyötä alkuperäisamerikkalaiset ja suomalaiset ovat aiemmin tehneet, sekä millaiselle yhteistyölle tai projekteille olisi tilaa ja tarvetta. Opinnäytetyön lukemalla saa kokonaisvaltaisen käsityksen erityisesti Pohjois-Amerikan itäosien intiaanikansojen tilanteesta, sekä erityisesti siitä, miten he reagoivat suomeen ja suomalaisiin, mitä he meistä tietävät ja miten he suhtautuvat meihin. Näitten kerättyjen tietojen sekä kulttuuriantropologisen informaation nojalla Suomen Intiaaniyhdistys Ry voi lähteä itsenäisesti kehittämään ja ammentamaan mainituista ideoista konkreettisia kokonaisuuksia, kuten asiantuntijahaastatteluissa mainittua kulttuurivaihtoa tai muuta vastaavaa, mikä sitten sopii yhdistyksen tämänhetkiseen tilanteeseen. Kirjoittaja itse olisi mielellään mukana näitten mahdollisten yhteistyöprojektien koordinoinnissa ja toteuttamisessa, jos yh-

distyksellä on niitten tekemiseen tällä hetkellä intoa. Varmaa on, että osallistujia näihin riittäisi, sillä meissä suomalaisissa ja alkuperäisamerikkalaisissa on sitä samaa ”yliluonnollista voimaa ja sitkeyttä.” Oli kyse sitten historiasta, juomatavoista, saunomisesta tai kalastuksesta, on varmaa, että yhteistyö näitten kahden kansanryhmän välillä olisi voimaannuttavaa ja hyödyllistä, ja voisi opettaa meille kaikille jotain uutta siitä, mitä on olla kaukana, mutta silti niin lähellä, kuin kotona.

LÄHTEET

Adibe, Pia & Mäkelä, Kaisa 2006. Luottamus organisaation menestystekijänä.

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Tampere: Vastapaino.

Blomqvist, Kirsimarja. 25.9.2003. Luottamus kilpailuetuna verkostotaloudessa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Uudista ja uudistu –messujen aineisto.

Cohen B. Rindfuss RR. Sanderfur D. Gary 1996. Changing Numbers, Changing Needs: American Indian Demography and Public Health. Washington DC: National Academies Press.

Chow, Cat. 9.2.2018. Elizabeth Rule: So What Exactly Is Blood Quantum? National Public Radio inc.

Delfoi Akatemia 1 – johtamisvalmennus. Päätötyö.

Dorson M. Richard 1952. Bloodstoppers and Bearwalkers, Folk Traditions of the Upper Peninsula. Harvard University Press.

Frum, David 2000. How We Got Here, The 70's. New York: Basic Books.

Heino, Erja-Outi. Kehitysmaa nimeltä Suomi. 3.3.2005.

Hämeenlinnan Kaupunkiutiset. Fintiaanien Mailla. Viitattu 26.9.2018.

Jordan G. Terry & Kaups, Matt. The American Backwoods Frontier: An Ethnic and Ecological Interpretation. Johns Hopkins University Press, 1989.

Hämäläinen, Riku 2017. Suomalaisen intiaaniharrastuksen historia ja suuntaukset. KAJO 1/2017.

Kettu, Katja & Koutaniemi, Meeri & Seppälä, Maria 2016. Fintiaanien Mailla. WSOY.

Konttinen, Aili. Lasten Kultainen Kalevala 3. Lemminkäisen Seikkailuja. Porvoo: WSOY.

Malinen, Antti & Tamminen, Tuomo 2017. Jälleenrakentajien lapset – Sotienjälkeinen Suomi lapsen silmin. Gaudeamus.

Merriam-Webster. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/powwow>

Viitattu 4.10.2018.

Minard, Anne 10.4.2012. Indian Country Today. For Navajo Nation Citizens, Finding Unrelated Mates Within Tribe.

Monsen N. Heidi. Ensin pykäthiin saunan, sitten talon. Ruijan Kaiku, 14.7.2016.

Viitattu 11.10.2018. https://newsmaven.io/indiancountrytoday/archive/for-navajo-nation-citizens-finding-unrelated-mates-within-tribe-4T64eyU32ESJoRZN-CoQA_Q/

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY Pro

Puttonen, Mikko. Suomessa asuu kaksi kansaa. Tiede 4/2015.

Rautiainen, Pirjo. Kenttätöön lähteillä – katsaus kvalitatiivisen tutkimuksen perusteisiin. 13/2007. Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos.

Ray R. Celeste & Lassiter E. Luke. Signifying Serpents and Mardi Gras Run-ners: Representing Identity in Selected Souths. 26.3.2003.

Richardson, Marty ym. Indigenous Peoples Day conference 8.10.2018.

Richardson A. Gregory. The State and Its Tribes. 1.1.2005.

Viitattu 10.11.2018. <https://www.ncpedia.org/tribes>

Sanderfur D. Gary 1996 ja Carolin A. Liebler. 9 The Demography of American Indian Families. Teoksessa

Seppälä, Lauri. Suomalaiset kävivät Intiaanista. Tiede 11/2015.

Somero, Pasi. ”Hikikylpymiehet” ja ”Luonnonlapset”. Yleisen historian pro gradu -tutkielma. Historian ja etnologian laitos. Jyväskylän yliopisto 28.1.2017.

Tribal Council. A Brief Haliwa-Saponi Tribal History. 27.10.2017.

Wetmore Y. Ruth. First on the Land: The North Carolina Indians. 1975.